

52447

A HÉT

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI KÖZLÖNY

I. évfolyam

SZERKESZTI

Kiss József.

26. szám

GALLASY-KÖNYVTÁR
Noszvaj-Bertamajor
1876.

TARTALOM:

CSONGOR:

Kis fiúk, kis lányok.

HIADOR:

'Beranger életéből.

BERZEVICZY ALBERT:

Képzőművészetek, költészet és zene.

KOZMA ANDOR:

A hiéna.

K r ó n i k a.

ABONYI ÁRPÁD:

Sátán.

SIMAY JÁNOS:

Tavasztól-őszig.

ELŐFIZETÉS:

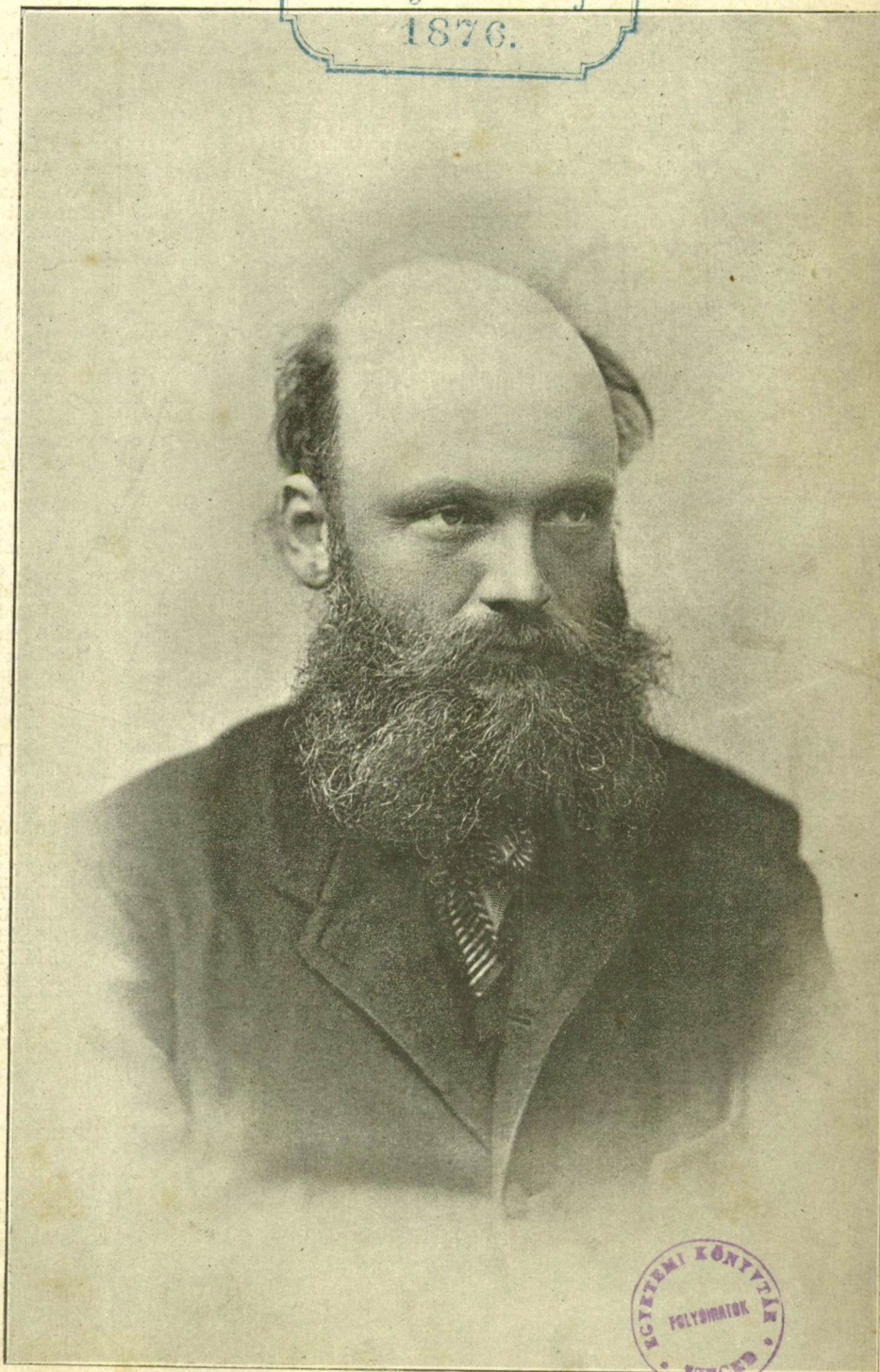
Egész évre 10 frt — kr.

Félévre . . 5 „ — „

Negyedévre 2 „ 50 „

Egyes szám ára 20 kr.

Hornyánszky Viktor
Budapest

Báró Mednyánszky László.

Rend. 9-3 Ord.

BUDAPEST,
IV., Váci-utca 24.

Fogorvos Barina Zaharst

BUDAPEST,
IV., Váci-utca 24.

Rend. 9-3 Ord.

TEMESVÁRI MÓR,
cs. és k. cipő és eszmagyára

BUDAPEST,
József-körút 44. sz.
Telefon összekötés.

Kitűntetve elismerő oklevéllel és sok éremmel.

Elad kezeség mellett legújantypusabb árákon legértékesebb cipőárakat. Női, szűz topán bőr vagy lastingból, erős talppal 3-3.50. Uri topán vikszos vagy chagrain bőrből, szögeltalppal 4.-, 5.-. Magas térdesziz-mákat, vízhatlan bagaria-bőrből, erős dupla talppal 9.-, 12.-. Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve küldetnek. Megbízások utánvét mellett lelkisimere-tenesen fogantatásitnak. Nem tetsző árak kész-éggel visszavételnek.

Nincs többé fejfájás!

D. GÖTZ

MIGRAINE-PORA

huszonöt év óta egyoldalú, ideges, rheuma-szerű, sőt gyomorból származó fejfájás ellen a legjobb sikerrel használtatott, mit több ezerre menő köszönetnyilvánítás bizo-nyit. — Utolsó időben a

madridi udvar

feltűnő eredménnyel használta. Egy katulya ára használati utasítással 2 frt, egy kis próbakatulya használati utasítással 1 frt. — Eredetiben kapható csakis egyedül **Fáykiss József** nagy Kristófhoz címzett gyógyszer-tárában Budapesten. Postai megrendelések azonnal eszközöltetnek.

A NEW-YORK életbiztosító-társaság

45. évi jelentése.

Bevételek 1889-ben.

Biztosítási díjak.....	fr	118.759.787.86
Életjáradéki tőkék.....	>	8.656.748.24
Kamatok és házbérek stb.....	>	23 722.091.19

Összesen fr. 151. 138. 627. 29

Kiadások 1889-ben.

Halálesetek.....	fr	26.080.757.33
Lejárt vagy leszámított vegyes biztosítások.....	>	6.320.727.60
Életjáradékok.....	>	6.015.602.16
Biztosítottaknak fizetett nyeresemények.....	>	12.786.930.—
Visszavásárlások.....	>	11.613.695.91

A biztosítottaknak kifizetettét összesen fr	62.817.763.—
Adók és visszbiztosítási díjak.....	> 1.909.810.88
Jutalékok, orvosi díjak, a képviselőségek költségei.....	> 24.490.694.81
Igazgatósági költségek, fizetések, sajtókiadások és nyomtatványok.....	> 4.460.932.75

Összesen fr. 93. 079. 150. 94

A bevételek összege közel 151 millió frankra rugott, ebből 127 millió biztosítási díjak és életjáradékra történt befizetések címén folyt be.

A kamatbevételek, melyek a 23½ milliót meghaladják, a díjtartalék közel 545 és a kamatra elhelyezett aktívák több mint 5 százalékos kamatozását képviselik. Az átlagos kamatláb, melyet a társaság 45 évi fennállása óta elért, körülbelül 6%.

A társaság közel 63 millió frankot fizetett ki biztosítottjainak, vagyis átlag a mult esztendő minden köznapjára 210.000 frank esik. Ebből 32½ millió frank lett fizetve halálesetekért, valamint lejárt vagy leszámított vegyes biztosításokért, és 30½ millió frank életjáradék, osztalék és kötvényvisszavásárlások címén.

Ámbár a társaság 1889-ben esedékessé vált nyereséményhalmazati kötvényekre 5 millió 823.000 frank osztalékot fizetett ki, 1889. december 31-én a nyereséményhalmazati alap mégis 30 millió 931.000 frankra emelkedett.

Az 1889. évben kötött új biztosítások összege meghaladta a 783 millió frankot, vagyis 135 millió frankkal több mint 1888-ban, 290 millióval több mint 1887-ben, 341 millióval több mint 1886-ban és 428 millióval több mint 1885-ben. Az aktívák több mint 60 millió frankkal szaporodtak és jelenleg 544 millió frankra rugnak; az érvényben levő biztosítások összege 392 millió frankkal szaporodott és jelenleg rug két millárd ötszázhatvanvencz millió frankra.

A következő táblázat mutatja a társaság folytonos emelkedését.

ÉV	AKTIVUM minden év decz. 31-én	AZ ÉVI BEVÉTEL	A BIZTOSÍTOTTAKNAK kifizetett az évben	ÚJ BIZTOSÍTÁS.
	frankokban	frankokban	frankokban	frankokban
1883	287.851.093	70.799.950	34.719.591	273.302.060
1884	307.238.053	73.801.264	34.903.905	318.643.680
1885	346.524.345	83.547.978	39.811.311	355.112.425
1886	390.871.682	99.661.591	39.528.120	441.436.509
1887	430.561.301	114.288.569	49.416.230	553.228.221
1888	484.461.067	131.642.148	56.867.936	647.914.756
1889	544.440.287	151.138.627	62.817.713	783.174.674

NEW-YORK életbiztosító-társaság.

Magyarországi igazgatósága:

Budapest, Deák Ferencz-tér 1.

Bankárok: Magyar Általános Hitelbank; Pesti Magyar Kereskedelmi Bank.

A m. kir. államvasutak igazgatóságától vett értesítés szerint f. évi június 15-től kezdve a Szolnok és Arad között közlekedő 401. és 402. számú személyvonatok Puszt-Tenyő állomáson utasok fel- és leszállása céljából föltétlenül meg fognak állni. A vonat Puszt-Tenyőről d. e. 11 óra 5 pkor és d. u. 4 óra 46 pkor fog indulni.

A magyar kir. államvasutaktól nyert értesülés szerint f. évi június 1-jével Buda-pest és Berlin, Breslau, Brieg, Cosel Candrzin, Hamburg, Altona, Oppeln és Ratibor német-országi állomásokkal való forgalomban Oderbergen át új személy- és podgyász-díjszabás lép életbe, mely a magyarországi vonalakat illetőleg a zónadíjszabás olsóbb tételeit foglalja magában. Az új menetárak úgy a budapesti személypályaudvar-állomáson, mint a m. kir. államvasutak városi menet-irodájában (Hungária szálloda) meg tudhatók.

(Folytatás a 4-ik oldalon.)

Országos Könyvtári Központ
Nem adható el!
Könyvtári raktárból

OSZK
KÖNYVELOSTÓ
PÉLDÁNY

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre frt 10.—

Fél évre » 5.—

Negyedévre » 2.50

Egyes szám ára 20 kr.

A HÉT

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI KÖZLÖNY

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség:

BUDAPEST

VIII., József-körút 44. szám.

Kiadóhivatal:

V., Akadémia-utca 4. szám.

Kéziratok vissza nem
adának.

— Budapest, június 29. —

Előfizetési felhívás

„A HÉT“

társadalmi, irodalmi és művészeti közlöny
második félévi folyamára.

A közönség legműveltebb rélegeire számítottunk, midőn félévvel ezelőtt lapunkat megindítottuk. Formailag és tartalmilag előkelő jellegű, lehetőleg actualis helyzetet contempláltunk, mely a hét eseményeit visszatükrözve, a múltbeli Nyugat eszméinek terjesztéséhez és a jó ízlés fejlesztéséhez hozzájáruljon.

„A HÉT“ várattalan nagy sikere bizonyítja, hogy a közönség lapunk irányával egyetért, hogy lapunk hízagot pótol és hívatása van.

Midőn olvasóinkat előfizetéseik megújítására felkérjük, azt hisszük, ma már nem kell nagy nevekre hivatkoznunk. A közönség tudja, hogy lapunkban a legjobbak neveivel találkozunk. A régibb neves írók jóakarata és a fiatalabb nagytehetségű írói sarjadék ambíciója egyaránt támogat bennünket komoly és lelkiismeretes törekvésünkben.

Reméljük, hogy a közönség pártolása jövőben is arányban fog állani a mi igyekezetünkkel.

Budapest, 1890. június havában.

„A HÉT“ szerkesztősége.

Kis fiúk, kis leányok.

Tudok egy francia verset, mely rímekben nem valami gazdag s emelkedettség dolgában sem épen mintaszerű, de oly általános és örök életű igazságot fejez ki, hogy igazán érdemes néha-néha újra nyomatni. Hangzik pedig az egész következőképen:

Lorsque deux élèves du Conservatoire
Rencontrent un élève du Conservatoire,
Cela fait trois élèves du Conservatoire,
Enchantés, ravis, bien contents de se voir
Très loin, bien loin, fort loin du dit Conservatoire.

Nem merem lefordítani, mert az eredeti szépségeiből bizonyára csak kevés maradna meg kísérletemben. De prózában és szabadon körülbelül annyit jelent, hogy: mikor két conservatoriumi növendék találkozik egy conservatoriumi növendékkel, akkor három conservatoriumi növendék van együtt, a kik mind el vannak ragadtatva s fölöttébb örvendeznek azon, hogy a nevezett conservatoriumtól távol, igen távol, igen távol láthatják egymást.

Ez a vers jutott eszembe, a hogy a multkor, a Svábhegyen iskolás gyermekek csoportjára bukkantam.

A HÉT. I.

Nagy vidámságban voltak szegények, hogy iskolájoktól messze találkoztak, nem tudom hány száz lábnyi magasságban a tengernek és minden gyermek-idomító intézetnek színvonala felett. Hogy iskolás gyerekek voltak, onnan tudom, mivel tanulmányos dolgaikról beszélgettek, úgy, a mint nehéz, rossz álmokról, lidércnyomásról szó-kás beszélgetni. Szerencsés kor! Csak arra gondoltak, hogy túl vannak egy évi keserves roboton, arra nem, hogy pár hónap s a rókatáncz újra kezdődik.

Pedig, e szünetnek, mely alig pár napja kezdődött, nemsokára, két rövid hónap multán, vége. Megint befogják őket abba a szelidebb fajtaú taposó malomba, melyet iskolának neveznek; s a mit az idén jól-rosszul kezdtek, jövőre folytatni fogják. Szeptemberben a szülői gondoskodás ismét foglalkozni fog velök egy teljes napig. Most még senki se gondol velök, ha csak a közoktatási ministerium nem, a hol egy sereg dologtalan fogalmazó mindig azon töri a fejét, mi módon lehetne a tanulási tervezetbe még egyet-mást beszorítani (»a görög helyett«), noha ez a két hónap ép a legalkalmasabb idő volna a szegény kis Smike-ok jövő sorsát meghányini-vetni.

Mert ők maguk ugyan nem gondolkoznak a sorukon. Az én svábhegyi czimboráim is olyan vigasságnak adták magukat, mintha a mártiromságnak örökre vége volna. Milyen könnyűvértük és milyen — gyanútlanok! Igazán, cet áge est sans-souci. S irigységgel vegyes csodálkozással hallgatom, a mint elidétlenkednek egymás között.

Nyolcz — tizenegy évesek: a gyermekek hálátlan korában vannak. Abban a korban, mikor az emberi lény a legesetlenebb, s a teremtés minden állatja közül leginkább emlékeztet arra a csunya valamire, a mi még nem béka, de olyan béka-szerű. Szeretem a gyermekeket, ha e válságos időben vannak, talán azért, mert ilyenkor az ördög sem szereti őket.

Gyönyörködve nézem az idomtalan kis lányok suta mozdulatait, s a löcsös fiú-gyermekek paraszt-tréfáit. A lányokon még minden csupa aránytalanság: minden egyes testrészük ormóttanul nagy az egész kis testhez képest, minden vonásuk tulságosan határozott, az egész alaknak fejletlenségéhez viszonyítva. Hogy ebből az eleven tökéletlenségből lesz majd valaha a teremtés utolsó szava: a szép női test! — alig tudom elképzelni. A fiúk, ha lehet, még ocsmányabbak a leányoknál. Kora-vén fejet hordoznak, szájalmas, kis törzsükön és e visszasságban van valami ijesztő, de van valami groteszk is, a mi Teniers »Bucsum-jának« nevetséges törpéire emlékeztet, azokra a fejenagy, keszeg alakokra, melyeken a czingár tagok és a roppant kupak nem hordozzák magukon a betegség, az öröklött miseriák rémitő jeleit, hanem nevetve és nevetést keltően vádolják a bóbiskoló természetet. Mindannyian esetlenül, kellem, forma és czél nélkül mozognak, mintha minden áron dolgot akarnának adni friss erejű, félszeg tagjaiknak; s bizonytalan, tétova járásukhoz, éretlen testalkatukhoz sehogysem illik tekintetüknek biztossága, szemüknek ele-
vensége, okossága, mondhatni: öregsége. E szemekből

már a jó és gonosz megismerésének vágya csillámlik ki; s úgy tetszik nekünk, mintha az értelem, mely belőlük kisugárzik, aggasztó rohamossággal fejlődött volna a hitvány testnek rovására; e kis szörnyek megannyian úgy tűnnek fel előttünk, mint a kikben a gondolkodó ember már régen nyakára hágott a cselekvő, az akaró embernek. S talán azért oly csunyák, mert a természet valamivel meg akarta bélyegezni vétkes kíváncsiságukat.

Természetes, hogy a semleges nemű, szoknyás kis lények, s a kamaszodó fiúk, ha *entre eux* vannak, sokkal élénkebb társalgást folytatnak, mint akármilyen szelid ellenőrzés mellett. És e társalgásban a nem sejtett contempláló találhat némi élvezettest is. Mert egyformán érdekes az is, mennyiben majmolja e miniature társaság a nagyot, és az is, milyen különbségeket hoz létre (a társalgás formáját illetőleg) a korban való fogatkozás, ellenére mindannak, a mit a jó nevelés ez apró lényekre is ráparancsol. Ime valami, a mi legelőbb, az első pillanatra feltűnik. Hiába a leggondosabb nevelés, azt az udvariaságot, melyet a felnőtt ember (a legalsóbb osztálybeli is) tanúsít a nő iránt, a gyermekbe lehetetlen beleoktatni. Megtanulhat bizonyos formásokat, a felfogást azonban (a gyöngébb nemnek tartozó hódolatról) nem teszi magáévá egész a serdülésig, mindaddig, míg a *nem* megszűnik pusztá fogalom lenni, s mindaddig, míg a leánykában nem sejtí az asszonyt. Egyik kétségtelen jeléről annak, hogy minden illem és courtoisie csak az érzékiség fügefalevele, abban az időben, mikor az érzékiség még nem a serdületlen fiúnak (minden beléje vert jó maníere ellenére) a kis leány csak egy megvetett, tökéletlenebb (mert gyöngébb) czimbora, a kire a legtöbb élcz pattog, a kivel szemben legkiméletlenebb, a legkevésbé gyöngéd. A kis leány már korábban respectálja a még fel nem ébredt férfiaságot is, talán mert a serdülés nála korábban kezdődik. Egyenlő korú s különböző nemű gyermekeknél (leányoknál, a kik már közel vannak a kritikus időhöz, s fiuknál, a kik még messze vannak a serdüléstől) ez valami különös visszasságot idéz elő az érintkezés formájában. Nincs nyersebb lény, mintegy tizenéves fiú, s nincs alázatosabb, hódolatra, megadásra hajlandóbb teremtettség, mint egy tizenéves leány. E jelenséget nem szokták eléggé megszívelni, pedig nem jelentéktelen a nevelést illetőleg. De általában, senkivel sem foglalkoznak kevesebbet, mint egy ilyen kellemetlen, kamaszodó lénnyel, a kire pedig, mivel leginkább nyílt minden benyomásnak, legjobban kellene vigyázni.

És ha nagyon keserves is velők foglalkozni, az a fáradság sem lehet minden öröm nélkül. Az értelem (a legelső időket kivéve) sohasem fejlődik gyorsabban, mint ép ebben a korban. Ki nem vette észre, hogy ily koru gyermeknek a megfigyelése és viccz-e több, mint mikor felnőtt? Hogy kinevetnek bennünket véneket s mennyire a fejün találják a szept!

A mi engemet illet, nincs rancune-öm, s szeretem őket, mert már a küzdő embert látom bennök, nevetségesen kicsinyített embert ugyan, de a földologban: az életrevalóságban már bevégezett, készen álló valakit, a küzdő ember minden bűnével, s minden jó hajlandóságával.

*

Mivel annak idején nekünk is meg kellett ismerkednünk a permutációk és variációk rejtelmeivel s más eféle hasznos dolgokkal, elvégezzük, hogy a nemzedéknek, melynek majdan átaladjuk az élet fátylóját, szintén ki kell állnia a türelemnek eme tűzpróbáit. És ezeket a mindenre fogékony, rendkívül receptív hajlamu lényeket átadjuk (többé-kevésbé egész napra, néha egészen is) egy nagy kaszárnyának, melynek megvannak a maga sajátos erkölcsi (az *erkölcs* szó itt *lucus a non lucendo*), hadd

idomítsák őket olyan edzett legényekké, a kikben később se a permutációk, se egyéb iskolai mikrobok kárt ne tehessenek. S ha némelyikünk érez e miatt valami gyöngyelelkifurdalást, a benső szózatot elnémítjuk azzal a megnyugtató tudattal, hogy Newton kétféle tantéte nélkül később úgy sem lenne hivataluk, a mi tudvalevőleg a lakásbérrel s egyéb járandóságokkal együtt a legfőbb világi jó, s végső célja minden emberi törekvésnek.

S az idomítani való lényeket, a kiknek nyílt, eleven esze eleinte reagál minden tudományos bacillus ellen, igyekszünk jó korán kiüldözni a fészekből, mert mikor még egészen kicsik és gyöngék, mégis csak erőtlenebb az ellentállásuk.

A madár, ha terhére van a fiókája, egyszerűen kitúrja maga mellől. Az ember, a kinek terhére van a porontya, szebb módon igyekszik szabadulni tőle; s e végből — évszázadokon át — különböző intézményeket talált fel. Először az egyetemeket, később a közép- majd a népiskolákat, végre a kiseddóvokat. Nemsokára talán már a csecsemőktől is szabadulni kíván, s ide s tova látom már az időt, mikor az Erzsébet-téri sétányból s egyéb, dajkasziveknek kedves helyekből szintén állami institutó lesz, mely majdan előkészít a magasabb célú kiseddóvóra. Lesznek eminens és hanyag csecsemők, mely utóbbiak, ha nem oly térképeket festenek fehérneműükre, a milyeneket a felállítandó intézet szabályai megkívánnak, elvesztik ama jogukat, hogy később doctoratust tehessenek.

Ma még nem haladt ennyire a civilizáció. De már láthatni iszonyatos nagy táskákkal olyan gyerekeket, a kik még nem tudnak járni, csak ödöngnek, a mint czirkuszokban s hyppodromeokban láthatni idomított galambokat, a melyeket tüzes abroncsokon ugratnak keresztül.

S azért hiába mondaná valaki akármelyik apának: — Ne adja a gyermekét iskolába öt-hat éves korában. A munka, melyet ott rászabnak, képtelenül sok az ő kis erejének, nem is beszélve arról, hogy ott nem azokat a lelki tehetségeit fejlesztik, a melyek már megvannak, hanem azokat a képességeit erőltetik, a melyek még csak ezután fejlődnek ki, ha előbb a bölcsek Módszer-e csiráiban el nem pusztítaná. Legyen, ne szóljunk róla, hogy az iskolának, mint a börtönöknek, speciális nyavalyái is vannak, de gondolja meg, hogy ha gyermeke nem pusztul is el az erejét meghaladó munkába: akkor fog kidőlni a túlságosan súlyos iga alól, mikor a munkának tulajdonképeni ideje elérkeznék. Akadályozza meg, hogy a gyermekéből proletár váljék, a ki élete egy jelentékeny részét egy kétes becsű célnak áldozza, csak azért, hogy aztán, pár lépéssel a cél előtt, fátorgástól kimerülten hulljon össze.

Nem ily szavak, a Bossuet ékesszólása is hiába való volna. Melyik apa nem gondolja, hogy az ő gyermeke erősebb, eszesebb, jobban munkabíró, mint a többi valamennyi? Azért apa, hogy kivételnek higgye a magzatát, azért csillag az a gyermek, hogy ragyogjon. S azután persze: — a nagy verseny!

Mert hogy később a versenyre képes legyen, hogy fölülkerekedhessen a többin, a kik számtalanok, hogy egy szóval megélhessen: a lehető legkorábban munkához kell látnia. A mint a teher mindig nagyobb, a munkaidő is, a Jákob próbaideje is mindig hosszabb. Az a gyermek, a ki még ma alig tud a maga lábán bemenni az iskolába, az «életútnak ép középfelében» lesz, mikor megengedik neki, hogy igazán a maga lábán járjon. Mert nálunk nem az a törekvés, hogy minél több embernek lehetővé váljék a szellemi előhaladás, hanem az, hogy minél sikeresebben visszariaszszák azokat, a kik a magasba kíváncsiak. Úgy látszik, csak akkor lesznek csizmadiáink, ha majd az ügyvédi vizsgálatokon a felsőbb mennyiségtanból is kérdegetni fognak. Sőt meglehet, a versenyt később úgy meg

fogják szorítani, hogy az unokáink közül csak az juthat qualificatiohoz, a ki (mint a mesékben a kalandos hercegek a királyok rébuszait) meg fogja fejteni a jövő századbeli Csáky találós meséit.

*

Oberländernek van egy gyönyörű rajza, mely a «jövő századbeli gyermekek»-et ábrázolja. Nyavalyás testű, elkényszeredett, idomtalanul nagy fejű gyermekek, a kik járni nem tudnak, csak csúsznak, nyüzsögnek egy óriás könyvtáron: az állványokon, a könyvek között, a polczok tetején, mintha rovarok s nem emberi lények volnának. Mások lent a földön vonszolnak maguknál négyszerte nagyobb foliókat; egyik-másik belebújt egy-egy roppant könyvbe s ott tanul nagy kínna, alig birva tartani, néha néha el is ejtve túlfejlődött, iszonyú fejét.

A szatira pompás; de a nagy fejeket nem lehet egész komolyan venni. Mert a milyen nyilvánvaló, hogy a modern tanítási rendszer tönkre teszi a gyermekek testét, ép annyira kétséges, hogy valami feltűnő szellemi fejlődéssel járna. A mint hogy nem is élhet egészséges agy a nagyon silány testben.

Például, a nálunk elfogadott tanítási rendszert kissé compromittálja néhány — véletlen?, a mit mindenki észrevett. Hogy a mióta a német nyelv tanulása az iskolában kötelező, az emberek nem tudnak németül; hogy az a generáció, mely az imént nőtt fel, s melybe már az iskolában igyekeztek belevetni a francia nyelvet, nem tud francziául, míg az előbbi, melynek a francia nyelv tanulása csak privata diligentia volt, többre vitte; hogy a közjogot (olvassák csak a lapokat) azóta tudják legkevésbé, mióta e tárgy hallgatása az egyetemen kötelező, és így tovább, mert folytathatnám. De hát «a tudás nem áldás», és az iskolának nem ismeretek terjesztése a legfőbb célja. Legyen. Hanem abban mégis van valami megfigyelni való, hogy bizonyos idő óta, s ép azóta, mióta az iskolás gyermekeknek a szellemi munkával túlterhelése oly képtelen arányokban növekszik, a szellemi munkáságnak csaknem összes térein minden új generáció gyöngébbnek bizonyul a megelőzőhöz képest. Bizonyosságaim: a természettudomány, a történelem, a nyelvészet művelői tíz-húsz év óta. Ne tekintsenek a néhány kivételre, s hasonlítsák őket egymáshoz összeségükben.

Külföldön, a hol különben nem félnek attól, hogy a műveltség nagyon el talál harapózni, nem restelnek mozogni a célból, hogy az iskolás gyermekek terhen könnyítsenek. Nálunk nem szabad e terheken könnyíteni, mert több szükségünk van csizmadiákra, mint tudósokra. Vajjon? A mi engem illet, nem vagyok bizonyos benne.

Csongor.

Nevetni vagy pedig könyezni, az mindegy az asszonyoknál.

*

Az asszonyok ravaszabbak a szerelmeskedésben, mint az ördög, a midőn egy bűnöst elragadni törekszik.

Katona József.

*

Ezer férfi közt egyet találtam hűnek; asszonyt ezer közt sem.

Salamon király.

*

A népek hallgatása a fejedelmek leczkértetése.

Mirabeau.

*

Ki nem szenvedett, nem tudja, mi kevés kell, hogy magunkat boldogoknak érezhessük.

Eötvös.

*

Az élet hosszú a szerencsétlennek, rövid a boldognak, játéksín az okosnak, álom a szerelmesnek, mámor a könnyelműnek, pusztaság a szegénynek, örömház a gazdagnak.

Kisfaludy K.

*

Csak az tud szabad és önálló lenni, a ki gondolkozik.

*

Az érzékek nem csálnak, az itélet — igen.

Goethe.

Béranger életéből.

Volt egy minster hajdandó,
Ki bonbonnal kormányozott,
Ebédre mint jó bonvivant,
Meghívta a népdalmokot.
Eredj Lizette, keresd elő
Olajszinű kabátomat:
A coup alatt fauteuil mosolyg
Vagy, a mi több, piros szalag.

Ereklyém jertek elő,
Szép multam győzelemjele,
Fehér kesztyű, fehér gilet —
Ambrával hintsétek tele,
Méltó Mecénásom red,
Ki megtisztelte lantomat:
Kétségkívül vár a fauteuil
Vagy, a mi több, piros szalag.

Mily tisztelet! mily becsület!
Gondold, a díszhely lett enyém,
Laffitte csak úgy írult, pirult,
De még jobban pirultam én,
A házi gazda rám emelt
Virágos nyelven poharat,
Fogadjunk, megvan a fauteuil
És hozzá a piros szalag.

A dus menü oly hosszú volt,
A legpompásabb osztrigák,
Tourbot, homard s ég tudja mi!
Legszebb egy óriási rák.
Ah! quel diné! oh quel diné!
Mily tűzital, mily jó falat,
Karszékekben ringatom magam,
A mellemen piros szalag:

Hálállan nem valék soha,
A hálállanság bűne rút,
Megénekeltam a dinét
És börtönt nyertem s koszorút.
Egy herczegé lett a fauteuil,
Pythagorásé a szalag:
Sebaj! diófám ad fauteuilt
S a rét piros virágokat.

Hiador.

A hiéna.

(Elbeszélés.)

Irta: KOZMA ANDOR.

Simon rossz ember volt, de őszinte. Ő maga is tudta, hogy ő rossz s a világgal sem akarta ennek ellenkezőjét elhíttetni. Csakis ennyivel volt jobb, mint a többi pénzvadász. Mert Simon mestersége a pénzvadászat volt. Mindennel kereskedett, a mi éppen keze ügyébe akadt, ha az adás-vevésből nagy haszonra lehetett kilátása. Kölcsönzött uzsora kamatra, tartott zálogházat, a zsidó piaczon pedig egy nagy boltja volt, melyben halomszámra hevert minden elképzelhető ingóság. Kezdve a rozsdás kulcsokon egészen a megsántult, siketnéma zongoráig, melyet ócska ruhák borítottak, minden található volt boltjában, a mi csak egy nagy város millió gondnal, nyomorúsággal küzdő s emellett balga fényt űző lakosságától az árveréseken «becsáron alul» összeharácsolható.

Ehhez a hiéna mesterséghez nem szükséges jó embernek lenni. Simon ezzel rég számot vetett. Mikor ő huszonöt krajczárért magához ragad egy kis párnát, mely szinte meleg még a kezeit tördelő árverezett gyermekének testétől, — akkor a jósnak éppen semmi hasznát se lehetne venni. Egy szikrányi jószág elég lenne ahhoz, hogy a párnát menten visszaajándékozza a szalmára került kis didergőnek, holott így, jószág nélkül, három forintot fog bevenni csak a tollért, mely a párnában van.

Régebben volt némi jóságra szüksége Simonnak, — odahaza. Volt egy sovány, szeplős felesége, kit azért vett el, mert pénzt kapott vele. De Simon, zsidó ember lévén, mélyen meg volt győződve arról, hogy az ember, ha az egész világgal rossz is, odahaza köteles jónak lenni. Bármint szerzi is az ember az asszonyt és bármilyen is ez, — szeretni kell s minél több pénzt kell neki keresni.

Még nagyobb lón Simon jóságszükséglete, mikor gyermekeik születtek. De csak születtek, nem nevelődtek fel. Apró, beteg, nyiszledt kis férgek voltak. Alig születtek meg, már ismét visszamerültek a nagy semmibe. Pedig Simon szívesen látta volna halva az egész világot, ha ez által életben tarthatta volna beteg kis porontyait. Valaminthogy, a míg egy-egy élt közülök, fokozott buzgalommal árverezte össze a más emberek gyermekeinek ruháskáit és játékszereit. Lázás vágy hajtotta, hogy megszerezzen mindent a maga gyerekeinek s hogy a mások gyermekeinek ne maradjon semmi.

De azért a mások gyermekei éltek, — az övéi meghaltak mind. Az utolsó magával vitte a sovány, szeplős asszonyt is. Simon egyedül maradt. És nem tudott már senkit ezen a nagy világon, a kihez még jónak kellene lennie.

Folytatta mesterségét, — vadászta tovább a pénzt. Ki számára? Erre nem gondolt. Ő maga nyomorúságosan tengett s nem volt szüksége a kincsekre, melyeket összegyűjtött. De hiszen a szenvedélyes vadász sem eszi meg a vadakat, melyeket elejt. A cél maga a hajsza, a fáradság, a vadászat — és nem a pecsenye.

Ez a Simon, mikor az utcán üzlete után ment, nem igen tekintgetett se jobbra se balra. A ki senkit sem szeret, azt nem is érdekli senki. Simon éveken át egy és ugyanazon az úton ment zálogüzletébe; ismét egy és ugyanazon az úton lim-lomos boltjába, az árveréseket hirdető bíróságokhoz, napi munkája után pedig haza, de azért mindig ismeretlen arcok között járt. Hanem az emberek jól ismerték az ő görnyedt alakját, rőt szakálas arcát és gyűlölték őt. Sőt ismerték a gyermekek is és utánozván a nagyokat, gyűlölték ők is. «A hiéna, a hiéna!» — kiabálták előtte, mögötte, mellette, a mint az utcán végig vonult. Simon néha hallotta, néha nem is hallotta

a csúfnevét, de nem törődött azzal soha. Nem fájt az neki, mert őszintén rossz ember volt s úgy vélte, hogy ő valósággal olyan kegyetlen tudna lenni mind e csúfolódókhoz, ezek szülőihez és minden rokonaihoz, akárcsak egy valóságos hiéna.

Történt azonban, hogy egy napon a csúfolódó kölykek nem érték be a szóbeli bántalmazással, hanem kavicsokat is hajítottak Simon után. Ez már lángra lobbantotta közömbös gyűlöletét. Haragosan emelte fel botját s ügyetlen fenyegetésekkel forgott jobbra-balra. E perczen egy kö érte fejét s köcsögkalapja a szél segítségével néhány ölnyre repült el tőle.

Hangos nevetés kerekedett az utcában s a sikerült csíny szerzői sivalkodva oldottak kerekét. Simon pedig ott állt, szégyenében és tehetetlen dühében remegve, az utca közepén.

— Tessék a kalapja, tekintetes ur, e szavakra tért magához Simon. Egy szegényesen öltözött, piros-pozsgás, vaskos fiúcska, a ki az ő térdéig sem ért, állott előtte. A csöpp legényke kabátja ujjával törölgette a köcsögkalapról a sarat s ágaskodva nyújtogatta Simon felé a sokat szenvedett jószágot.

Simon az első pillanatban azt hitte, hogy ez az alig öt-hat éves csöpség is csúfolói közül való, s hogy gunyból tekintetes urazza meg őt. De a kis ember olyan bátran, szeliden és tiszteletteljesen nézett rá, hogy Simon leeresztette botját s megzavarodva vette át a kalapot.

— Istennek ajánlom, tekintetes ur, köszönté a szó nélkül távozó Simont a kis fiu.

Simon pedig tovább ment az üzlete után s csupán arra kívánt volna gondolni. De ez sehogy sem sikerült ma neki. A bántalmazók nem zavarták gondolatait, mert azokat régóta és egyszer s mindenkorra oly közömbösen gyűlölte, hogy nem volt érdemes velük vesződni. Hanem azt az egészséges kis kölyket, a ki oly példátlanul szíves és illedelmes volt hozzá, azt nem tudta kivenni a fejéből.

Simon egész nap elégedetlen volt magával. Attól kezdett félni, hogy ő nem eléggé rossz. Mert minduntalan rajta kapta magát, hogy arra az egészséges kis fiura gondol.

Az nap valahányszor «öt egy fél» forintot ígért valaki valamiért az árverésen, Simon mindig szórakozottan utána dűnnyögte: «öt egy fél, — igen, annyi idős lehet.» Mikor pedig egy megbukott gavallér lovát licitálták s felhangzott a hívó szózat: «egészen ép, semmi hibája, teljesen egészséges,» Simon esze megint csak a fiúcskán járt s bizonygatta önmaga előtt, hogy: «egészen ép, semmi hibája, teljesen egészséges.»

És Simon még az nap este, az ágyában is, félig az álom, félig az ébrenlét között, akaratlanul csak azon tündődött, milyen egészséges az a kis fiu. Ah, miért nem voltak az ő gyermekei ilyen egészségesek!

Másnap, mikor dolgára ment, az egészséges kis fiu ott állt, közel a tegnapi eset színhelyéhez, egy kapufélfához támaszkodva. Simon most már nem ment olyan közömbösen mint máskor s így már messziről észrevette csöpp jóakaróját. Ez szintén észrevette Simont s olyan vigan mosolygott feléje, hogy a pufók piros orcáin megfeszülő fényes bőr majdnem kirepedt.

Simon szeretett volna rossz lenni s elmenni szótlanul, mogorván a bizalmaskodó gyerek mellett. De nem volt rá képes, érezte, hogy szólnia kell hozzá valamit. De mit? Semmi sem jutott ezebe, nem szokott ő ilyen kis népségekkel beszélni.

— Egészséges vagy? ennyi volt Simon összes nyájassága, melyet kisütött.

— Egészséges, köszönöm kérdését tekintetes ur.

És Simon, mint a ki valami nem illőt tett, továsietett. A kis egészséges pedig életet, erőt, vig kedvet és ártatlan jószágot sugárzó mosolylyal nézett utána.

Ettől fogva alig mult el nap, hogy Simon és a kis egészséges ugyanott, ugyanannyi időre ne találkoztak volna. Simon szabályszerűen megtette szimpla kérdését a fiúcska egészsége után s az szavával és egész lényével szabályszerűen igenlő feleletet adott. Többet soha sem beszéltek, de ehhez az egy kérdéshez és egy felelethez idővel nagyon is hozzászórtak.

Vagy legalább Simon nagyon is hozzászórt. Önmaga előtt pirulva vallotta be, hogy alig tudna már más uton elmenni hazulról és más uton haza járni, mint a melyen napról-napra várja őt a kis egészséges. És néhány hét múlva már azon is rajta kapta magát Simon, hogy szeretné tudni, ki az az illedelmes, örökké viruló, örökké mosolygó kis gyerek. De fékezte kíváncsiságát, belátván, hogy már az a kedélyeskedés is, a mit eddig engedett meg a fiúval szemben magának, csorbát üt az ő hiénaszívének hivatásszerű rosszaságán.

Végre is, mi köze ahhoz a gyerekhez? Nem az övé. Hej, hiszen ha az volna és e mellett ép ilyen egészséges!... De még csak nem is fajtajabeli. Fitos orrocskáján, szőke kobakján, derült, kék szemén látszik, hogy nem az. Hanem tisztességtudó és egészséges gyerek, az bizonyos. Nos, — és aztán? Mit bánom én e kölyket, — vigye el a manó!

De mégis csak mindinkább olvadt a Simon rossz szíve. A fiúcska mind bizalmasabb mosolylyal várt rá, sőt néha elibe is szaladt s be sem várva a kérdést kaczagva erősítette, hogy egészséges.

S az egészség, a mint csipős télre fordult az idő, mind pirosabban ragyogott a gyerek pufók orczáin. Simonnak ezekről a pufók orczákról a piros almák jutottak eszébe, melyeket a gyümölcsös bolt kirakatában látott. És Simon nem tudott a jószág daemona kísértésének el-
lentállani, vett egy olyan szép piros almát s elvitte másnap a kis egészségesnek. Persze nem adta neki a kezébe, sőt az nap szokatlanul mogorván, dörögte rá kérdését. Azután, mintha véletlenségből történnék, odaajította az almát a fiú elé a hóra.

Simon majdnem futott, hogy a gyerek öröm- és hálaanyilvánításait ne hallja. És elgondolta, milyen szegény emberek gyermeke lehet az, a ki egyetlenegy almának ennyire tud még örülni.

Másnap a fiú már nem tekintetes urnak szolítá, hanem bácsinak. A rendes kérdés és felelet után neki is volt ma egy kérdése Simonhoz: «ugy-e bácsi, majd a Jézuska arany almát is hoz nekem?»

Simon úgy tett, mintha nem hallotta volna a kérdést, de úgy érezte, hogy, ime megint van a világon valaki, a kihez neki jónak kell lenni. Nem titkolta többé önmaga előtt a dolgot: ez a pufók kis gyerek előbb megtetszett neki, aztán hozzászórt és most már szereti azt. Nos, igen, hát szereti. De csakis ezt az egy gyereket. Azért mesterségeiben csak olyan rossz lesz ő, mint ezelőtt. Hanem ennek az egynek hozzon a Jézuska aranyalmát. És egyebet is. Legyen neki szép karácsonya. Tehet a hiéna egyszer jót is, ha akar.

Karácsony előtt néhány nappal a rossz Simon, a hiéna, egy zöld fenyőt rejtegetett szobájában. Boltja ezerféle limlomjai között alkonyatkor, midőn már nem kellett az adók-vevők látogatásától tartani, szorgalmasan kutatott gyermekruhák és gyermekjátékok után. Duzzadó zsebekkel indult haza. A kapu felett, hol a kis egészségest szokta látni egy lámpa égett. A gyerek ott toporzékolt a havon s a lámpa ráhulló fénye egészségesebbnek mutatta, mint volt valaha.

— Egészséges vagy? — kérdezé Simon ravasz mosolygással, a holnaputáni estére gondolva, a mikor majd mindezt a derült fiúcskát lesz: a zöld fenyő, az arany almák, meg az a sok minden, a mi most a zsebében szorog.

— Egészséges, köszönöm kérdését bácsi.

Alig felelt meg a kérdésre a gyermek, egy asszony szaladt ki a kapun s szelid korholással kergette be lefeküdni a nevető gyermeket.

Ez lesz az anyja, gondolá Simon, a mint továbbadvisszatekintgetett. Majd holnap megtudom a nevét, meg a lakása ajtószámát és holnapután este ide küldhetem, a mit a gyerekek szántam.

Másnap a szokott időben ismét arra ment Simon. Az egészséges kis fiú nem állt a kapunál. Simon körülnézett az utcában, nem látta sehol. Visszament lakásáig, mintha ott felejtett volna valamit. Ujra megindult, ismét elment lassan a ház előtt, de a kis egészségest megint csak nem látta. Kedvetlenül járt dolgai után egész nap s a hányszor csak tehetette, végig ment a kis egészségesék utcáján. Mind hiába.

Este lőn. Simon már vagy hatodszor járt háza tájékan annak a kis lénynek, a kit a világon egyedül szeretett. Egy perczre megállt a kapu előtt s azon gondolkodott, ne nézzen-e be az udvarra. A lámpa lobogó világa egy zárt kocsira esett; a lovakról párafelhők hömpölyögtek a fénysugarakon fölfelé.

Most egy magas, fekete férfi sietett ki a kapun. Erős karból szagot árasztott maga körül s majd feltaszítva Simont, beugrott a kocsiba s elhajtattott.

A hiéna szíve reszketni kezdett. Azzal a karból szaggal csupa sötét sejtelmet szívott be magába. Ugyanez a szag terjengett egykor a sovány asszony s a nyiszledt gyermekek betegágyai körül.

Valaki beteg ebben a házban. De tán csak mégsem az ő kis pajtása. Hiszen az olyan egészséges volt mindig.

Emberek jöttek-mentek ki s be a kapun és Simon nem merte megkérdezni, ki beteg itt. Elrémült a gondolatra, hogy azt nyerné feleletül, a minek sejtelmében az ő rossz hiéna szíve már is remegett.

Haza ment. Meg akarta magát nyugtatni. A fiúcska végre is elmehetett látogatóba valahová. Szokás az, így nagy ünnepek előtt. Aztán abban a nagy házban százan is laknak, mért éppen az az egy lenne száz közül beteg? És ha mégis ő beteg, — olyan erős vaskos kis kölyöknek aligha lesz valami nagy baja. Ne féljünk, holnap este ilyenkor már táncolni fog a karácsonyfa előtt.

És Simon buzgón aggatta a holmikát a fenyőágakra. Készen volt most már az egész — holnap csak oda kell vinni a fát és meggyújtogatni a gyertyákat.

Nyugtalan töprengős, aggodalmas éj után, a hiéna már jókor reggel ismét ott volt a kapu előtt, a hol tegnap este. A kocsis is ott állt, mintha tegnap el se robogott volna onnan. A magas, fekete, karbolszagú úr sietett ki ismét a kapun. Utána dült, kétségbeesett, kisors-
czal egy asszony szaladt. Mielőtt az úr a kocsiba ugorhatott volna, az asszony elébe került s térdre borult előtte.

— Doktor úr, az ég irgalmára, mentse meg a fiamat, egyetlen szép kis fiamat!

— Legyen erős, jó asszony! A diphteritist csak az isten tudja gyógyítani. Én már mindent megtettem, a mire képes valék.

Az asszony zokogva ámolgott vissza a házba. Az orvos kocsijába lépett, de két szenvedélyes kar visszarántotta. A hiéna volt, ki egész valójában remegett.

— Doktor úr, — rikoltozá a rossz Simon lihegve — én pénzt adok magának, igen sok pénzt, nekem van, de menjen vissza és mentse meg azt a fiút. Sok pénzt adok, itt van előlegbe ötven forint, mentse meg és kap tizennyit.

— Kísérletet még tehetek, — felelé az orvos — de nincs semmi reményem. A gyermek már kimerült, nincs ereje, nem lehet megmenteni.

— De meg lehet, — bizonykodék Simon szinte érzékenyen, — az a gyermek igen erős, igen egészséges.

Én ismerem, nagyon jól ismerem, — olyan egészséges volt mindig, mint a makk.

— Csak volt, — szólt kezével bánatosan intve az orvos, mialatt Simonnal együtt visszament a házba.

Homályos, nedves, de tiszta kis udvari lakásba nyitottak be. A szegény anya eliszonyodott arczzal ott állt már a kis egészséges ágyacskája fölött, a ki most olyan nagyon, nagyon beteg volt.

Simon, a rossz Simon, a hiéna, elfödte szemét s remegett, mint a nyárfalevél. Nem tudta nézni egészséges kis pajtásának borzalmas fuldoklását.

Az orvos az ágyacskához lépett.

Simon sokáig állt egy helyben, befogott szemekkel, iszonyúan lüktető szívvel. Nem látott és nem hallott semmit. Csak az orvos tompa szavára riadt fel:

— Meghalt.

Simon soha se tudta, hogy e szó után miképen jutott haza. De egyszerre csak otthon volt. Előtte állott a földiszított karácsonyfa. A hiéna egy darabig csak nézte, aztán fölrugta, ráköpött és összetaposta.

Sziszegő, zokogással vegyes gúnykaczajjal dobta magát az ágyára.

— Hát kellett ez neked te, rossz Simon, hát érde- mes neked jónak lenni, te hiéna?

Képzőművészetek, költészet és zene.

Irta:

BERZEVICZY ALBERT.

(1874.)

III.

Képzőművészetek, költészet és zene, mint egészen különálló, némely tekintetben ellenkező, más tekintetben egymást kiegészítő művészetek, mégis, bizonyos benső rokonság, közösség és viszonyosság tisztán fölismerhető jeleit viselik. Nemcsak, hogy a hatás mindháromban a «szép»-nek megfelelő érzések felidézése folytán ugyanaz, nemcsak, hogy a végcél megvalósításában egyenlő vagy legalább rokonelvek vezérlik mindhármát, de — a vizsgálatot elvontabb körbe vive át — *egyiket a másikban föl- találjuk*. Mi egyéb a költészetben a széphangzás, a vers- mérték üteme, a versek beosztása, mint a zenével ro- konság világos nyoma? Ezek teszik behizelgővé a költészet közegét, a nyelvet, s midőn olvasva ezt, önkénytelenül zenei hangzatosságot észlelünk, már mintegy a műösz- tön maga veszi rá az emberi szellemet, hogy költéseinek me- lődiát adjon, a költést a zenével kösse össze, olvaszsa egybe. Még a képzőművészeteknél is, nevezetesen a fes- tészetben, hajlandók volnánk a kép érezhető, de szavak- kal ki nem fejezhető harmoniáját, a benne levő derült vagy sötét hangulatot a festészet zenéjének nevezni. To- vábbá a festészetnek mindama nyilatkozásai, melyekben a szemmel láthatóból egyszersmind valamit sejtetni akar, a hol érzelem vagy cselekvés kifejezésével foglalkozik, — már mint a költészetnek befolyása, mint a költészetbe vezető átmenet lépcsői jelentkeznek. Vagy szálljunk le az elvontak magaslatáról, vegyünk egy költeményt kezünkbe, vagy álljunk egy festmény, egy szobor elé és olvassuk ama költeményt, vagy nézzük eme műveket előbb zene nélkül, aztán zene hallgatása mellett, ha zene hallgatása mellett a költészetre fogékonyabbaknak érezzük magun- kat, míg a szobor, a festmény alakjai kerekdedebbeknek, sőt még élettelebbeknek, megragadóbbaknak tűnnek föl előttünk, mint zene nélkül: nem a három művészet jó- tékony viszonyosságáról tanúskodik-e az is? Másrészt pe- dig e jelenet a zene egy kitünő tulajdonának ismeretére vezet, annak ismeretére, hogy a zene minden művészetek közt legalkalmasabb hatása által oly hangulatba ringatni a kedélyt, melyben másnemű csalódások elfogadására is hajlandóvá lesz. A zene e tulajdonának ismeretével a böl- csész Shakespeare is segélyt nyújtott a költő Shakespeare- nek. Midőn «Téli regé»-jében Leontes király elé állítják holtnak hitt nejét s szobornak mondják az élő, a zene, mely e jelenet végén játszik, nem hiú pipere vagy a kö- zönség megindításának eszköze, hanem nagyon helye- sen választott elősegélése s indokolása a csalódásnak, melyben Leontes az élő szobornak hinni hajlandó s vi- szont, midőn elragadtatása tetőpontjára hág, mintegy visz- szacsalódva a valóba, édes ámulással ismeri föl elveszett- nek vélt, kedves Hermionéját.

Főltalálhatjuk még egy nyomát a vitatott rokonságnak. Tapasztaljuk, hogy ugyanaz a tárgy, ha művészeti anya- got gazdagon tartalmaz, megalakítatik képzőművészetileg, költőileg és zenében. Rendesen a költészet a kezdemé- nyező, tárgyában tapintatosan fogván föl s adván elő azt, a mi költői; példája által buzdítva a festő, a tárgy festői oldalának megjelenítéséhez fog; a zenész végre azt lát- szik megalakítani, a mi a költő és festő műkörién kívül maradt, a toll, az ecset által ki nem fejezhető. A művé- szetek e találkozása és versenye tehát a kiindulás rokon- sága mellett a három eltérő iránya-, jellege- s egymást kiegészítő hivatásának fölismerésére is vezet.

A görög Simonides nagyon népszerű mondása sze- rint a festészet néma költészet, a költészet eszéből fes-

Tavasztól — őszig.

*Hol dús virány' elomló illatárja
Remegve szötte tündérfátyolát —
S az esti szellő játszi, lágy fuvalma
Halk suttogás közt enyelegve szállt:
Jöven a dér — enyészik a reményszin,
Beteg virágok' halvány szirma hull,
Bús köd dereng a nyárnak omladékin,
S erdő, liget csak áll, de szótlanul;
Taván a szél fagyos hullámot ás . . .
— Tavasztól őszig mennyi változás!*

*Lám, ifjúság az élet' kikeletje,
Csodás virági benne nyílnak,
S a míg varázsa hön mosolyg a szívre,
Ragyogva kél, ragyogva száll a nap;
De nemsokára, zord idők ha jönnek,
S nem zeng a dal beszédes ajkukon —
Leszáll a dér, enyésznek a remények,
Törpül az ember és nő a vadon, —
Érzelme, vágya, szíve, lelke más . . .
— Tavasztól őszig mennyi változás!*

Simay János.

Hogy az emberiség nem lesz, nem lehet jobbá, mint a minő, az áll; de tudnod nem illik.

*

Ne dönts le a más bálványát, ha istenképet nem állíthatsz helyébe.

*

A szerencse olyan ábczé, a melyből az összes szókat össze lehet róni.

*

A lustaság több akadályt ismer, mint a mindentudás.

Goethe.

tészet. E hasonlat azonban, mint Lessing nagyon helyesen jegyzi meg, a két művészetnek csak hatására nézve áll: e hatás ugyanis mindkettőnél egynemű s emennél szavak által, amannál azok nélkül idéztetik elő. A képzőművészet és költészet azonban nemcsak jelenítésük módorában térnek el, de eltérnek tartalmukban is, eltérnek abban, a mit egyik vagy másik kifejezhet, vagy ki nem fejezhet.

A képzőművészetek előnye leginkább abban nyilatkozik, hogy a pillanatnyi jelenetet, a melyet fölfognak, minden részleteiben úgy, mint összbenyomásában, kimerítőleg, szemlélhetően, csálhatatlan hűség mellett a leghatározottabban s ugyancsak egy pillanat alatt tárják szem elé, s hogy az, a mit előállítanak, szükségkép mindenki által csak úgy fogható fel, mint előállítva van; a költészet ellenben itt leírásokra, sok szóra, sok időre szorúl, melyekben, ha az elmét saját hatása rovására kifárasztani nem akarja, végre sem foghat fel minden kicsinységet, mely az összbenyomást mégis emelte volna, s abban is, a mit előállít, a relatív képzelődének nyit szabad tért, melyet a legtalálóbb leírás mellett is mindenki más-más színek- s alakokkal fog betölteni. A szobrászat, a festészet, továbbá a testi szépséget bája egész hatalmával, a csalódásig hiven ábrázolja, s a költészetet, mely itt leírással kénytelen beérni, messze túlszárnyalja. A «Laokoon» szerzője azonban itt a költészet hiányát azzal kárpótoltatja, miszerint a mozgásban és beszédben rejlő szépség és kellem kifejezése viszont emennek biztosít előnyt a festészettel szemben.

És ez egyensúlyozó előny egész sorát nyitja meg az eseteknek, melyekben a költészet határa messze elhagyja a képzőművészetekét. A költészet legnépiesebb nyilatkozásaiban túlvilági alakokat idéz föl s korlátlanúsága teljes érzetében jeleníti s működteti ezeket. A festészet, mely ilyenekben mégis szabadabb mozgásu a szobrászathoz, csak természeti tárgyak és jelenetek közvetítésével léphet föl, melyek a képzeletet nem emelhetik a túlvilág körébe, ha pedig szándéka követésében előirt határait túllépve kigondolt, önkényes vagy symbolikus alakításhoz nyúl, — ha például isteneit kétszerte nagyobbknak tünteti föl a hasonló embereknél, vagy ha a láthatatlant felhővel környezve lépteti föl, — méltóságát és célját együtt veszti el s nem ritkán nevetségessé lesz. S a létező, természeti tárgyakban is a képzőművész, ki mindig csak egy pillanatot foghat föl, míg a költő szeszélyesen választott tárgyát könnyedén vezeti át a pillanatok egész sorozatán s képet kép után tár a phantasia elé, — messze marad el az utóbbitól. A festő művészetét alakjai tökélyében érvényesíti, de mihelyt gondolat, érzület, szenvedély kifejezését keresi, ezeket, valamint az alakjait érdeklő multat s jövőt csak sejteti a képzelet által. A költő hatásköre pedig épen itt kezdődik s terjed a beláthatatlanig, e hatáskörébe felölelve a cselekmények végtelen sorát, gazdagon nyújt anyagot a képzőművésznek is, ki korántsem átalja a költő lelkesedésének hevével melegedni olykor.

Igy állnak szemben minden alkotásukban: képzőművészet és költés; amannak tárgyai tehát a testek, emezéi a cselekmények; ezeket a festészet csak haladását egy pillanatában foghatja föl, de viszont azokat a költő csak egyoldalulag s a cselekményt érdeklő tulajdonukban kifejtve állíthatja elő. A képzőművész eleme a tér, a költészeté az idő, s költő és képzőművész csak addig felelnek meg hivatásuknak, míg művészetüket saját körében, elemében működtetik s egyik a másik előjogait elsajátítani nem igyekszik.

A viszony fokozata e kettő közt nem változik, ha a zenét is a hasonlatba vonjuk.

Minden művészet célja a szép eszméjének megvalósítása által nemesítőleg hatni a lélekre; e végcéljában

a költészet közvetlenebb a képzőművészeteknél; a zene legközvetlenebb. A képzőművészet festői formák ábrázolása által hat előbb az érzékekre s az érzékek által a kedélyre; célja megvalósításában tehát az érzéki természet közvetíti. A költészet azonban szavai által közvetlenül a lélekhez szól, a zene szavak nélkül még közvetlenebbül; ama különbséget, mely a festmény, kép, szobor szemlélete s a költő termékek olvasása között fennáll, találoz adja elő Kölcsey, kifejtve, miszerint «a szavakban csak szabad kény szerint feltalált s megállapított jegyeket látunk és hallunk, melyeket előbb meg kelle tanulnunk, hogy jelentéseket érthessük s bennök és általok csak a testetlen gondolat az, melylyel foglalkodunk». — A költészet és zene közvetlenségét, szemben a képzőművészetével, indokolja a három művészet alakítási modora is. A képzőművész külsőleg alakítja meg eszméjét, miután belsejében megalakította; a költő csak belsőleg alakítja meg, de a szavak, a nyelv segítségével oly formába öltözteti, mely az olvasóban ugyanazon eszmének ugyancsak benső megalakítását indítja meg. A zenész végre bensejében sem alakítja meg határozottan eszméjét s a képzeletet a zenehangok által csak ábrándozásban ringatja, merengésre hívja föl, de tulajdon érzelmeit mintegy ködfátyolon át közli csak vele.

A művészet nemtője, melynek lépteit eddig figyelemmel kísértük, mindinkább leveti békóit s elhagyja korlátait. A képzőművészeteket elejtettük, költészet és zene szabadon állnak a versenytéren s küzdenek az elsőség babéráért.

De a zene a szívnek mélyebb rejtekéből látszik eredni és mélyebbre tud hatni, mint szavai áramlatával a költészet. A vágyó lélek ott, mint itt kifejezést keres és hívebb kifejezést talál a korlátlanabb zenében. Schiller mondja: «Mihelyt beszél a lélek, nem a lélek beszél többé». És ily értelemben véve, csak a zene szabad. Ugy látszik, mintha az egész képzeletvilág az első accord elhangozásával, mintegy varázsütésre nyílnék meg az avatott előtt, míg az avatatlan mindvégig idegen marad tőle. Benne minden hang nem a szó ketreczébe zárt, egész a ridegig határozott gondolat, eszme: de egy-egy kérdés, egy-egy talány, melyre minden szív úgy válaszol, melyet minden szív úgy fejt meg, a mint öröme vagy fájdalma, reménye vagy bánata sugallja. A költészetet túlszárnyalja a zene, mert hisz amaz legjelesebb műszereiben a zenével való rokonságát árulja el s mintegy közeledik a zenéhez, meghódol a zenének. Ott van a versmérték, a rim, a rhytmus — és hol találunk a zenében nyomokat, melyekben a költészet segítségére szorulna?

E meghódolás azonban csak szorosabban fűzi e két művészetet, a költészetet és zenét, egymáshoz, egy testté forrasztja s egyesült hatással működteti az ember kedélyvilágában.

A zenével frigyesült költészet volt az, mely a mult kódébe merült századok lantosai, troubadourjai, bárdjai ajkáról zengett s harczi lelkesedést öntött a zord idők zord fainak szívébe.

És a zenével frigyesült költészet a varázsszer, mely a szenvedélyek háborgó tengerét lecsillapítja s melyet a világrend költészete: a nő, hivatásába vesz föl, önmagában mintegy megtestesít s vele, a fáradatlanul küzdő férfiú oldalán, mint buzdítója, vigasztalója, ama magasztos állást foglalja el, melyet az «Ember tragodiájá»-nak költője oly meghatólag jelöl ki neki, az Úrnak Ádámhoz intézett szavaiban:

«Karod erős — szíved emelkedett,
Végtelen a tér, mely munkára hív,
S ha jól ügyelsz, egy szózat zeng feléd
Szünetlenül, mely visszaint s emel,
Csak azt kövesd. S ha teetdús életed
Zájában elnémul az égi szó,

E gyöngé nő tisztább lelkülete,
 Az érdekek mocskától távolabb
 Meghallja azt és szíverén keresztül
Költészeté fog és *dallá* szűrődni.
 E két eszközzel állandó oldalodnál,
 Balsors s szerencse közt mind egyaránt
 Vigasztaló, mosolygó genius.»

A művészet e legtisztább magasságáról, melyre hivatása vonta, világosan látjuk az utat, melyet szobrászat és festészet, költészet és zene a kedélyből indulva ki, a kedélybe térve vissza, emelkedve és egymást segítve, hódítva és nemesítve meghaladott.

Ez útjában e három művészet bizonyos fokozatot mutat, mely fokozatban első helyen a képzőművészetek, utánok a költészet s utolsó s legmagasabb fokon a zene állanak.

Fürdő-saison.

Beteg nők.

Szliács, 1890. június végén.

Zúgó parkban megszeli az északi szél és gyöngéden suhan át a lombokon. Hűvös árnyék borul a porondos útakra, enyhe napfény játszik a virággyakokon. Szerte-szét eleven források siklanak le a völgybe, vagy medenczébe fogva, vékony sugárban szökkelnek a levegőbe. Forráscsobogás hallik mindenünnen, a levegő nedves a párolgó vizektől. Magános utakon sűrű lugasokat alkotnak a bokrok. A ki letelepedik valamelyikükbe, megérti, miről szuttognak a falevelek. Beszélnek elcsigázott, holtra fáradt asszonyokról, a kik eltemetkezve a magányban, csillapítani akarják lázas idegzetüket. Beszélnek piros arcú, ragyogó szemű nőkről, a kik merengve hallgatják a kakuk fütytyét és szorongva számlálják: hány évig élnek még; halovány, sugár növésszerű leányokról, a kik elábrándoznak egy ismeretlen, áhitott boldogságon és megdobban a szívök a gondolatától, hogy ezt a boldogságot ők nem ismerik meg soha . . .

Beteg nőknek balzsamos, üde világa, tikkadt virágok éltető melegágya . . . A szenvedés, a gyöngesség szomorú poesis hatja át e tájt, melyet a természet részvéte alkotott írának, vigasztalásnak. Jöjjetek hozzám, ti árva betegek, adok nektek három forrást. Az elsőnek bizsergő, gyöngyöző vize behat a legfinomabb pórusokba és pezsgésbe hozza lankadó vérkeringéseteket. A második előlítja a szív nyugtalan verését és kibékít önmagatokkal. A harmadik visszadja ifjuságtokat és földérti lelketeket, hogy ismét örülhessetek nap-sugárnak, virágvirulásnak . . .

Így beszélnek a falevelek.

És itt is, ott is feltűnnek a szenvedők alakjai, egymagukban, kettesével, hármasával. Feltűnnek, eltűnnek, mint az árnyak, némán, hallgatagon. Lihegve, lassan haladnak fel a terraszszerűen emelkedő hegyen, hogy onnan letekinthessenek a mélybe. Bólogató fák koronái fölött sikklik el tekintetök, bekalandozza a távolban zöldelő bérczeket, majd megakad a lakóházaknak a sűrűből kihérlő tetőin. Fehér házak, zöld zsálús ablakok — úgy illik ez az egyszerűség ahhoz a nyugalmas csendhez, melyben csak vízcsoobogás, levélzizzenés alig hallható melódiája zsong.

De hirtelen, mintha fagyasztó lehellet érintette volna, megváltozik minden. Vízcsoobogás, levélzizzenés elnémul és helyettük hegedű, cimbalom könnyelmű ritmusa hangzanak föl. Merev arcú nők unottan bökdösik napernyőikkel a poros utat, kiáltó színű toilettek zavarják meg a természet zöld harmóniáját. És hangos kacagás üti meg füleimet és egy puha kéz csap le vállamra . . .

— Hát maga kinnek mutatja ezt a hosszú ábrázatját?

Piros arcú, eleven szemű asszonyka áll előttem, azaz telepedett már mellém a padra. Régi ismerősöm, vagy egy esztendő óta özvegy. Gyászruhája most is rajta, igen jól illik arczszínéhez.

Meg voltam lepve. Mit keres ez az egészséges, vidám lelkű asszony a betegek világában?

— Nagyon örülök, asszonyom, de megvallom, hogy ezzel a viruló arcczal nem hittem volna, hogy itt találkozom.

— Hát azt hiszi, hogy nem vagyok beteg? — Jaj, a fejem, az idegeim, ah, az idegeim —

Tenyérébe szorította fejét, de az ujjak közül ráni nézve, kacagásba tört ki.

— Hiszen maga nem orvos, úgy sem hiszi el. Miért vagyok itt? — Lásza, én azt mondtam doktoromnak, hogy ideges vagyok, a doktor meg azt mondta nekem, hogy jöjjenek ide Szliácsra, szénsavas fürdőre. Derék ember ez az én orvosom, a szénsavas víz olyan kellemes, olyan csiklandozó és . . . és én olyan csiklandós vagyok . . . Aztán jó hírű, előkelő fürdő ez, Natália királyné is járt itten . . .

— E szerint ön igen jól mulat ebben a beteg-világban.

— Igen — felelte és hátravetette fejét — mulattat engem az unalom, melylyel tisztelt bajtársnőim egymást traktálják. Mulattatnak engem azok a derék hölgyek, a kik fehérre mázolják piros arcaikat, hogy betegeknek lássanak és azok a sápadt hölgyek, a kik pirostíják magokat, hogy egészségeseknek lássanak. Úgy érzem magamat, mintha ellenséges táborban volnék egymagam és hypnotizálnám az egész ármádiát. Ingerelnék azok az ellenséges pillantások, melyeket derék matrónák és ártatlanságban úszó bakfislik lövelnek felém és kacagok bosszuságukon, hogy nem sikerült engem felnyársalniok. S most, hogy maga itt van, most fogok csak felségesen mulatni. Az egyetlen valamire való férfi — na nem kell azért viszonznia a bókot — általam teljesen lefoglalva — pompás dolog! — hallja, én keresztül fogom magát hurcolni az egész fürdőn, de jaj magának, ha el mer pártolni tőlem!

— Legyen nyugodt. De megvallom, mikor magamban ültem itt, egészen más fürdői tudósítást kaptam a susogó falevelektől. Szerencsétlen beteg nőkről, a kik a magánytól remélnek gyógyulást, boldogulást —

— Jaj, az ártatlan lelke! És maga nem írt még verseket? — De figyeljen rám és ne higgye, hogy rágalmazni akarom ezt a derék fürdőt. A vidék igazán szép, nem fenséges, de szép és nyugalmas és vize páratlan az egész világon. A berendezés kényelmes, a vendéglő kitűnő, szóval a fürdő megérdemelné, hogy megénekelje. De hát tehet-e róla a fürdő, hogy csupa gyógyíthatatlan beteg látogassa? — Ne vegye azt olyan tragikusan, — a mi ideg- és testi bajokat ide hoznak az asszonyok, azokat itt is hagyják, de az a beteg élet, a miből összes bajaik támadnak, az a pretentiosus, bornírt, társadalmi életmód, az elragad még a cigányokra is és beteggé teszi a fürdő-orvosokat is.

— Figyeljen rám. Nemde látta az állomásról jövet azt a nyílt vasoszlopos hótelt, mely az idén épült, kívül a parkon? Pannoniának nevezték el. Nagy erkély húzódik végig egész frontján, de az egyes lakásoknak megfelelőleg farekeszek osztják darabokra, durva, barnára festett deszkák, felül kihegyesedve, mintha tolvajok ellen emelték volna. Nos, ezek a rekeszek jellemzik ezt az egész társaságot. Ebben az új hóteltben fognak lakni az arisztokraták (ha jönnek) itt lent «Budában», «Hungáriában» a magunk fajta polgár-asszonyok, a kiknek van pénzük vagy adósságuk, a szegény emberek pedig, a kiket csakugyan a betegségük és csakis a betegségük hozott ide, azok a külvárosba szorúlnak, láthatta az élő sövényen túl, a pék mellett azokat az apró manzardos házakat — «Újpest», «Remény», «Resignatió», ezek még külön vendéglőt is teremtettek maguknak, hogy «Buda», meg «Hungária» teljesen «maguk közt» lehessenek. És milyen ez «a maguk közt»? Tekintsen körül a nagy plateaun, a hol a cigány félórai szüneteket tartva, húzza öt perczig a nótáit, járja be a sétányokat, nézzen be a lugasokba, ott találja majd hölgyeinket

ket ülte, járkálva kettes, hármas, négyes csoportokban s úgy tesznek, mintha unatkoznának. Menjen el aztán holnap, holnapután, egy hétig, vagy a meddig tetszik, mindig ugyanazokat az arcokat ugyanoly csoportosításban fogja találni. Mintha nem is emberek, asszonyok, a kiknek az érintkezés, a barátkozás természeti szükséglet, hanem merev csillag-képletek volnának, mint a gönczöl-szekér, vagy a nagy medve, úgy tartanak össze és úgy forognak tengelyük körül és mint a csillagoknál, lehetetlen közöttük is minden összeütközés. Sőt vannak magánbolygók is, a kiknek homlokáról lesugárzik az előkelőség és a hidegség és szemükből csak az olvasható, hogy «Nincs szükségem senkire». De azért ne higgye, hogy ezek a külön csillagvilágok csak annyit tudnának egymásról, mint a föld a holdról. Oh ezek a blazirt tekintetek roppant élesek és ezek az összeszorított ajkak nagyon különösen tudnak mosolyogni és sutogni. Minden mozdulat, minden új toalette (és minden nap csupa új toilették vannak) éles megfigyelés és éles megbeszélés tárgyát képezik. Ön azt hiszi, hogy önre rá sem hederítettek? Pedig egyébről sem foly most odabent a discursus, mint önről és rólam. Nagyon különösnek tartják, hogy éppen *én velem* került össze. Sőt azok a bolygó csillagok is, a kiknek még a pinczér sem hallotta szavát, este a szobalánynyal cserélik ki észrevételeiket. Oh, nagyon jól tudom én ezeket, hisz magam is asszony vagyok, még pedig a bolygók közül való!

Bizonyos elkeseredettséggel beszélt, napernyőjét idegesen tenyerei között pörgetve. Aztán hirtelen fölkelt.

— Nyújtsa karját, haza kell mennem, orvosságot bevenni.

Leértünk a plateaura. A cigány már befejezte működését, a padok, a kávéház asztalai telve voltak asszonyokkal. Senkisem tördött velünk.

— Nem hihetem, asszonyom, hogy ön ily eleven természetével és fürgé nyelvével fel nem tudná kavarni a kedélyeket. Miért nem jobb ön a többenél?

— Hová gondol, csak nem vállalom én el a szerepet, mely mindenkinek derogál! Azt hiszi, hogy e hölgyek nem szeretnék egy kis változatosságot a társaságban? Oh, nagyon is epednek érte, de hát ki tegye meg az első lépést, mikor mindenki szenvelgi a blazirtságot s mutatja, hogy nem kíván ismeretséget, nehogy azt higgyék, hogy nem bír szerezni? — Mikor itt kölcsönösen dölőseknek tartják egymást, én legyek az, a ki megalázkodjam? — Jamais!

Így beszélnek az asszonyok.

A «Pannonia» szálló mellett az út elvezet egy magányos gloriéthez. Körös-körül kék hegyek olvadnak egybe az éggel, egyiknek-másiknak ormában megakadnak a fekete felhők és állandóan ott fenyegetőznek. Alant nagy tagokban széles mezőség terül el, lengő kalásztengertől borítva, átszelve a Garam ezüstös vizétől.

Fehér ujjas, piros pruszlikos tót leányok csapatja mozog a dűlőkön hazafelé. Egyszerű lelkök nem ismeri az úri élet örömeit és bajait. Tíz percnyire a beteg nők világától belehangzik egyhangú danájuk az alkonyodó tájba és hangjuk átszüremlik a páratelt levegőn, egészen fel a gloriéteig. Két fiatal lányka egymásba kapaszkodva, mezitláb, zene nélkül, serényen járja a csárdást és nagyokat kurjant mellette. És a gloriéteről halovány asszonyok tekintenek le rájuk, látják kedélyük harmóniáját, ki-kitörő életkedvüket és — nem irigylik őket...

Kóbor Tamás.

A dicsőségből csak az a csöpp lehet igazán édes, mely már kifut a pohárból.

Balogh Irma.

Ha valaki szerény marad nem a dicséretnél, de a gáncsnál, akkor — az.

Jean Paul.

Minden gyermek bizonyos tekintetben genie és minden genie bizonyos tekintetben gyermek.

Schopenhauer.

A HÉT. I.

Báró Mednyánszky Lászlóról.

Antocolskira, a nagy orosz Sokratesre emlékeztet a feje. Egyénisége az antik világ nagy bölcséhez azért kevésbé hasonlít. Sem nem bölcs, sem nem antik ez a festő. Pedig festészete még is philosophiával van tele — vagy tán éppen ezért. Ezek a komor őszi hangulatok, ezek a «genre»-ok, a melyekből a boldogtalanság költészete beszél, egyúttal az emberi szenvedés religióját hirdetik, csak úgy, mint egy Tolstoi vagy Dostojevski művei. Az elmúlás beszél tájképeiből; a szenvedés genre-jaiból.

A legmélyebb s egyúttal a legnehezebben érthető festőink között. Egész lelkét kitarja élénk, de hát ki lát a lelke mélyébe? Sokan mindenesetre nem. Érezzük, ez az ember álmodik, s az álmok világában keres valamit, a mit az életben meg nem talált. Érezzük, ez az ember szenved, jobban mint a többiek, s azért vigasztalni is jobban tud a többenél. Érezzük, ez a festő más mint a legtöbb, s ezért képei minden világosságuk dacára mindig és örökre mystikusak fognak maradni. Egyes művei úgy vigasztalnak, mint egy-egy vallásunkból elejtett szó; keletkezésük mozdító okát azonban csak nem fogjuk megérteni, mint a hogy a vallásunk végokát nem érthetjük meg sohasem. De azért megszeretjük azt, a kinek élet-álmait ilyen formában látjuk magunk előtt elvonulni. Rokonszenvezünk vele, kezét szeretnénk vele szorítani azért, mert vigasztalni tudott, azért, mert ez által megértette magát.

Hiszen élete is csak olyan, mint vászna: másokért igyekszik élni, mintha egyedül magáért nem élhetne.

Odaadja mindenét azoknak, a kik rászorultak. Tél derekán nem egyszer kabát nélkül találtuk... tán már a másodikat ajándékozta el ezen a télen. Néha azonban olyan állapotban is bukkantunk rá, hogy igazában aligha tehetett volna akárkiért is valamit... legalább kézzel foghatóan nem. Tán ilyenkor festi meg a nyomorgók szenvedéseit!

Eszembe jut egy vászna: őszi, novemberi tájkép, a szegények temetője halottak napján. Leveletlen, picziny, satnya fák, a földből alig-alig kiemelkedő fakeresztek. Az egyik előtt, a mely alig látszik ki a gazból, fűből, egy szegény, rongyos ruhás, hajlott dereku, megtört munkás asszony áll.

Azért imádkozik, a kiért élt. És életének még nincs vége!

A sír szélén két faggyúgyertya füstölög, pislog: mintha csak létének symboluma lenne e két láng!

Egyebet nem hozhatott a halottnak, nincs virág a fején, sivar, kopasz a sírdomb...

És látom a kép mögött a mi öreg nagy Medink (így hívjuk a festőt) kopasz fejét, jóságos kék szemeit, a mint teli gyűlnek könnyel... s azután a mint óvatosan, de úgy, hogy a szegény öreg asszonyt meg ne sértse, kotorászni kezd zsebében... hátha koszorura adna neki pár forintot... Nincs. Elköltötte. Más vitte el, tán olyan, ki kevesebbet szenvedett ennél... ennél, ki halottjának nem hozhatott egyebet két faggyúgyertyánál.

A piktor csak keresgél a zsebeiben... hiába!

Nem tehetett érte semmit.

De tett mindnyájukért... sokat. Megfestette azt, a mit látott, azt, a mit e perczen érzett... feltárta előttünk a szenvedés világát, oda mutatott az élet sebeire, az enyhítés tanát hirdelve nekünk.

Találjon ő is enyhülést abban, hogy voltunk néhányan olyanok, a kik megértettük hitvallását, kiérettük élet-philosophiáját mély hangulatú művein keresztül...

A mi él, az vigasztalásra született, ez a festőpoéta philosophiája...

De messze jutottunk a Sokrates világnézetétől.

Justh Zsigmond.

A sátán.

Irt: ABONYI ÁRPÁD.

Ma ismét nagyon ideges önagysága. Semmivel sincs megelégedve; bosszúsan, türelmetlenül dobálja össze a kis salon-asztalon heverő fényképeket, s minden két perczen az órára néz. Fél hét. Lenn már várja a kocsi, hogy a színházhoz vigye, s az, a kire vár, még mindig nem jön. Bizonyos, hogy elkésik. A jelenése ugyan csak az első felvonás közepe táján kezdődik, de a míg felöltözik, a míg a festéket, tricot, parókát... Oh! az az ember!... Pedig bizonyosan tudja, hogy a ma esti premiére szereptől tapsot, virágosot és egyéb lelkes ovatiókat vár.

Még huszonöt perc...
— Rozál!

A hangja is bosszús. A besiető cselédleányka nem tudja, hogy miért olyan haragos az ő szép nagysága, a kinél szebbet bizony még a Marczi bátya tündérmeséi se ismernek odahaza az ő drága falujában.

— Parancs?

— Hozd el a köpenyegemet.

— Hozom.

— Az istenért, ne szólj! Megölsz a sok beszéddel. Négy hét óta megtanulhattad volna, hogy nálam nem járja ez a sok beszéd. Na!... Simítsd le a ráncokat. Tenni kell Rozál, szó nélkül, jól és gyorsan, mint a villám, különben soha ez életben sem leszek veled megelégedve. Jó, jó! Ne érzékenykedj. — Rozál! Nem akarom, hogy pityeregj. Nem mondtam rosszat. Látom, hogy kedves, jó leányka vagy, hát ne sirj. Javadat akarom és csak azt nem engedem, hogy a méltóságos úr elcsavarja a fejedet. Ez az egész. De ezt persze nem érted...

— Igenis.

— Szeretem, ha okosak a kis leányok. Tegnap hány órákor járt itt a méltóságos úr?

— Estefelé.

— Meg volt gyújtva a lámpa?

— Igen.

— Sokáig maradt?

— A míg nagysága hazajött.

— Miket beszélt?

— Nem tudom...

— Tolakodó volt? A sátán...

— Parancs?

A hölgy türelmetlenül intett. Ezek a falusi csibék!... Im reá emeli csodálkozva a szeméit és pirul. Nem érti a kérdést.

— Azt kérde, hogy megcsókolt-e vagy nem?

— Jézuskám! de hogyis ne...

— Megint ez a parasztos modor, te Rozál! Már soha sem szokod le. Benned van. A tied. Eh! hozd elé a kalapomat. Nem azt. Az tegnap is a fejemen volt. A tollast...

— Itt van nagysága.

— Jól van! Mindig ilyen ügyesen, frissen, s minden jó lesz. Az ilyen kis leány úgy mozogjon ám, mint a villám. Pá! Várj meg és ne hagyd kialudni a tüzet, mint tegnap. Tizenegykor haza jövök. Tégy vizet és készítsd elő a rumot. Theázni fogok. Esik?

— Hojjé!

— Ismét! Taníthatatlan... Öt perczig illedelmes vagy, s egyszerre puff! megint leérik rólad a széna. — Adieu! Ne ereszsz be senkit, a míg nem vagyok itthon.

— Igenis.

— Jó lesz, ha bezárod az ajtót. A méltóságos úrnak mondd meg, hogy jöjjön utánam a színházhoz... De nem! Ne mondj semmit. Ha jön, ne eresz be. Majd tudni fogja — Rozál! Bezárd az ajtót, különben nagyon megharagszom!

— Bezárom az ajtót, igenis.

— Jó leány vagy. Pá!

Ő nagysága megsimogatta a leány arcocskáját és kocsiához sietett. Még husz percz... Gyorsan!

— A színházhoz!

A leány megvárta, míg a kocsi kirobog a kapu alól, azután fölment az emeletre, s odafenn nagy gonddal bezárta az ajtót. Ide nem jön be senki. A fészek üres; a ki a nagyságát keresi, az menjen a színházhoz, ott megtalálja. Nagyobb bizonyosság okáért kétszer is megpróbálta a kilincset, ha valjon igazán jól zár-e, mert az valami roppant nagy baj volna, ha valaki mégis csak bejönne a szőnyeges, illatos szobába, ebbe a tündöklő paradicsomba, a melynek az ajtaját minap olyan gorombán csapta be a méltóságos úr. Ah! ha ma is el találna jönni és ha ez az ajtó... Nem, nem! A világ sűrű kincséért sem nyitná ki neki. Mind kérhetné reggelig, pedig olyan szépen tud kérni... Hanem ha beeresztené és a nagysága megtudná, huh! az ugyan szép komédia volna.

S a leányka ijedezve gondolt arra a komédiára. Dehogy ereszti, dehogy nyitja. Mindig veszedelem a nyitva felejtett ajtó, s bizony az volna itt is, mivelhogy már odahaza is baj volt az ilyesmi. Emlékezik ám, hogy micsoda szidást kapott az édes anyjától, ha véletlenül elfelejtette bezárni a tyúkólat, s aztán reggelre olyan szépen megfojtotta valamelyik semmirevaló róka a kendermagos tyúkot, mint a pinty! Szegény kendermagos, — az az utolsó... Milyen csúf halállal mult is ki a világból, pedig milyen drága szép tyúk volt. Egyszer az ólban kereste szegénykét, hát csak a pettyes búbos tolalából kapott nehányat a földön.

Itt, ebben a szörnyűséges nagy városban nem jár a róka és mégis be kell zárni az ajtót.

Milyen furcsa! S a nagyságos asszony is furcsa. Azt mondotta neki, a mikor szolgálatba állt, s a méltóságos úrnak először világított le a lépcsőn, hogy vigyázz magadra, Rozál, mert itt a városban is vannak rókák, csak-hogy ezek a mi csúnya rókáink csattos czipőben járnak. Hogy is tréfál az ilyen gazdag úri asszonyság a szegény falusi leánynyal! Róka és czipő. Csattos czipő... Ilyet még a kubiczai szőrös boszorkányokat is. Szent igaz, hogy csak tréfálkozott vele és csúfságból mondta neki ezt a dolgot, a miért olyan ügyetlen.

A leány odament a porcellán kályhához, leült a szőnyegre és berakott néhány fahasábot a többi közé. Fújta is nagy buzgón, hogy égjen, s közben sóhajtozott.

— Haj, haj! Ez a rossz fa —

Milyen pompás dolog is lenne, ha ő is olyan ügyes és épen olyan szemfüles leány volna, mint ezek a városiak.

— Micsoda fa... dunyogta félhangon, s közben ismét fújta a parazsat, — az ember lelkét is kiadhatja, a míg pislog... Na!

Meggyúlt. Még egynehány forgács és készen van. Papiros is jó. Van itt elég. Színes, jószagu papirosok, levelek, egy egész csomó. Ő nagysága ide a kályha mellé szokta dobni őket. Ha szálkás írást tudna, né, ő is olvashatná, a mi reájuk van írva, de ő csak öreg betűket tud. Marczi bátya is csak öreg betűket tud, hanem azért erősen okos ember. A szegény falusi leány pedig ne akarjon okosabb lenni, mint az, ki látá a taliánokat és többet tudó, mint az egész falu.

Sipircz a tűzbe!

Igaz, hogy nem volna rossz, ha ő például még a bátyánál is többet tudna. Ha ügyesebb volna, mint a többi... Ha nem mondhatná ő nagysága, hogy: ügyetlen vagy Rozál, szedd össze magadat. De hát ki tehet róla, ha most még nem áll reá úgy a keze, mint ezeknek a kitanult városiaknak. Valami bizonytalan nehézséget érez a karjaiban, ha az idevaló szokatlan munkához fog, s

hiába akarja úgy igazítani a dolgot, a mint szeretné, ha egyszer nem megy. Pedig nagyon akarná, mert ideje már. Épen négy teljes hete, hogy Barátosról a városba jött. Mikor kitette lábát a portán, édes apja azt mondotta: «Eredj fiam, légy ügyes és tanulj módot a városban. Érdemeld meg becsülettel a pénzt, a mit kapsz, különben velem gyűl meg a bajod. Szegény leány ne fitymálja a munkát, azt mondom!» Édes anyja megölelte és mondta: «Fogadj szót az asszonyodnak lelkem, tanulj szorgalmasan, légy jó és meg fog áldani az Isten».

Ő tanul is, szorgalmas is, nem fitymálja a munkát és szófogadó is. Bizony senkit se vinne reá a gonosz lélek, hogy egyebet súgjon be odahaza az édes apjának, mert az aztán már olyan hazugság volna, mint egy ház. Mit is mondhatnának?

Lám, még nem is pitymallik, s már kikel ágyából és dologhoz fog. Első gondolata a munka, a második, hogy reá tegye a kezét és iziben elvégezze. Még olyat is végez, a mit nem muszájna. Mos. Az ám! Pedig már kétszer is eltiltotta tőle a nagyságos asszony. Nem is érti, hogy miért? Becsületes munka az is, mint a többi, hát azt ne tiltsák, mert nem vét vele. A lúg tán? Persze! Kinek mi baja vele. Azt csinál a kezeivel, a mi neki tetszik, s ha neki nincs baja a vöröses kezeivel, hát bizony a nagyságos asszonynak se legyen. Ilyen az édes anyjé is. Meg a többi barátsói leányoké, kivéve Kálmán Zsófit, de az nem is olyan leány ám, mint a többi.

A többi szegény; Kálmán Zsófi módos, csinos és olyan helyre leány, hogy még! Szent igaz, hogy még a méltóságos úr is megbámulná, ha látná, pedig az tud az ilyenekhez. Nagy úr, sokat látta . . . Olyan három szép gyűrűt azonban, mint a milyenek a Zsófi hófehér újjain vannak, talán még ő se. Egyiknek a tüzes ragyogása még most is a szemébe csillog, pedig immár öt hete, hogy nem látta Zsófit. Meg a viganói. Van egy roppant drága selyem viganója, alól rózsás szegélylyel, felül szalmaszínű csipkével, virágokkal, azt még a biróné is irigylí, hogy az Isten akárhová tegye ezt a nagyralátó asszonyt. Milyen nyelve van, teremtőm! Szűr is, vág is, mérges is egyszerre, mint a pokolbeli Azrael kardja. Az embernek eláll a lélegzete, ha beszédeit hallja a Zsófiról, pedig az sohasem vétett neki. Mit csinált vele pünkösdkor is! Hogy utána nyelvelt az alszegen, hogy kelepelt, hogy ette a rozsféle méreg. «Zsófikám virágom, Zsófikám tubiczám, karcú szegfűm, be szép ruháid is vannak, hallod-e fehér tulipántom — ugyan hol szerezted? Halljam no, fiam, hol? Hadd mennék én is, lelkem, a hol ezeket a drágaságokat osztogatják».

— Nem lesz ilyen a ked leányának se, néném! — felelte vissza kipirulva Zsófi.

— Lesz a te leányodnak, kedves asszonyleányom! . . . szíszegte a biróné és olyan gonoszul pislogatott a szemével, mint egy vércse.

Egy pár ember kaczagott. Zsófi elsietett. Ő bizony nem igen értette a dolgot, de nem szép, hogy csúfot üznek a dolgos leányból, ki jobb móddal került haza, mint a hogy elment. Zsófit megviselte egy csöppet a város, az igaz, de van is láttatja a munkájának. Házát szerze, földet is kettőt a «Peres» alatt, szőlőt is, gyümölcsöst is. Mintha szorgalmas, dolgos leánynak nem volna módjában, hogy szerezzen ebben a nagy városban, ha akar. S azok a többi lányok is, mennyit bosszantják a szegény Zsófit. Kaczagják, gúnyolódnak és a viláért sem állanak vele szóba. Bizonyosan úgy lesz az, hogy irigylí, a miért Zsófi ügyes és ők ügyetlenek. Jaj, az úgy is van! Nagy baj az, ha ügyetlen a leány, nem csoda, ha nem igen áll vele szóba, ki mindeneket kitanult a városban és a kis újja hegyében van az úri mód.

Ő rajta lesz, hogy mindent megtanuljon. Figyelni, okulni fog és megmutatja, hogy ha erősen igyekszik az

ember, még Zsófinál is többre viheti. Egy-két évig legyen itt mindössze, s elég. Ki lesz tanuló. Barátoson még Marczi bá sem léssen ügyesebb, mint ő, pedig az olyan ezermester, hogy még a barázdabillegények nyelvén is tud. A kezeire azonban most már azért se ügyel.

— Megtiltom a mosást, Rozál, — parancsolta haragos arcczal a nagyságos asszony; nem szenvedhetem a vörös kezeket, mert az parasztos.

Persze már no!

Csak nem kívánhatja a nagyságos asszony, hogy szennyesen járjon, mint a Mányi suszter leánya, a szeplős Rebi? Mert az úgy jár odahaza Barátoson, s már még a fiáthfalvi legények is nótát gajdolnak róla. Erre a sorra jusszon? Na, na! Inkább neki szalad az országútnak.

— A mosóné, a mosóné, mondja a nagysága, add a mosónénak a ruhádat, az enyémmel. — Hogyne! A mosóné! Könnyű a nagyságos asszonynak, — annak olyan finom vászonból való a fehérruhája, mint a milyenből ott-hon az oltárterítőket csinálják; még a felséges királyé se különb tán, — de az ő holmijával nem úgy áll a dolog. Az ő házi szőttes ingei, meg a virágos pruszlikja . . . Ujjaskája, szoknyája, mellre valója . . . Még kinevetné vele az a pávás mosóné, pedig azt nem azért csinálta neki az édes szüléje, hogy ebben a bolond nagy városban kinevessék érte.

A leány odaállt a tükör elé s nézte magát. Jól áll biz az! Ugy odasimul a derekához, mintha városi mester szabta volna. Jól áll a nyaka körül is, csak a mellén nem éri be. A felső gomblyukat üresen kell, hogy hagyja, különben megfájdulna a melle. A karjain is ki kell eresztetni egy csöppet. Nem sokat, de kell. Ha behajtja a karját, kidagad belőle. Hiába! Telik a leány is az idővel. Itt is megszűkül a ruha, ott is. Édes anyja is azt mondotta, hogy a leány gyorsabban nő a paszulynál, csak aztán legyen is a kéznél valaki, a ki mellé támasztani lehessen.

Kell is neki!

Kap ő magának itt is, ha akar. A nagyságos asszony is azt mondotta, hogy a helyes leány ne féljen semmit, mert nem szárad el magában, ha szorgalmas, ügyes és —

A leányka arcát meleg pír öntötte el erre a föl-villanó gondolatra. Szeme kiragyogott, az ajaka forró és remeg . . . Körülnézett . . .

Senki.

— És szép . . . suttogta nehéz lélegzettel, miközben ott hagyta a tükröt és hirtelen támadt, könnyű, elröppenő sóhajással csüggedten eresztette le karjait.

Egy pillanatig mozdulatlanul állt, aztán megrázta a fejét és elszomorodva intett.

— Ostoba vagyok . . .

Ime nyugtalan gondolatai támadnak, a melyekért bizonyosan jól leszidná odahaza az édes anyja, ha a szívébe látna. Pedig neki van igaza, mert jó a gazdagság, ha megvan. Nagyon jó, ha mindene van az embernek, mint például a nagyságos asszonynak. Sok, sok szép selyem ruhája, arany, ezüst a fiókokban s bárszoros drága bútor a szobájában. Lám ez a törpe karosszék is itt a tükör mellett, a melyen ül, olyan pompás, lágy jószág, mintha nem is karosszék volna, hanem dunyha. Odahaza még az ő kis dunyhája se lágyabb, pedig annak a fehér pelyhébe nem keverede ugyan még egy árva szál ruczatollú sem, arról jót áll.

S ez a gyönyörűséges nagy tükör itt a feje fölött, meg a diványok, a szekrények, a zongora, a selyem függönyök, a szőnyegek a lábak alatt, s a rózsás vörös éjjeli lámpa, a melyre — uram bocsásd meg! de bizony isten, egy félig ruhátlan szent van festve . . . Valami pogány szent, vagy mi.

A leány hátrahajtotta fejét a szék támlányára és belebámult a levegőbe. Látni akarta a világosságot, de bizonytalan köd és homály lengett a szeme előtt.

Valamit hallott a szomszédságban. Valami aféléről suttogott a szakácsné is, meg a nevelőnő is, hogy az ő nagyságos asszonyát is fényőfa bölcsőben ringatták egykor, de szerencséje leve a világban és attól kezdve híres és boldog. Van mindene, a mire szüksége van, s mindezeneken felül még egy egész sereg koszorúja, csokra, szalagjai amott a falon, a zongorán, a kis asztalon. Van annyi, hogy még az asztal alá is jut. Hoznak virágot, bokrétákat. Van, a ki maga elhozza, van, a ki inast küld, s az ilyen csokorban mindig ott rejtőzik valahol az üzenet is. Hogy nevet rajtuk az asszonya!

A méltóságos uron azonban nem nevet. Ez a nagy úr különben soha sem küld bokrétát, csak úgy magára jön, s az elég. Olyan szép úr a méltóságos úr igazán, mint egy tündérkirály; nem csoda, ha a nagyságos asszonya is . . .

Eh! tréfa — —

A méltóságos úr nagyon tréfás. Tegnap neki is tréfákat mondott, pedig beláthatta volna az orczáiról, hogy semmit sem ért abból, a miket hall. S aztán az a ragyogó ékszer, a mit hozott. Szinte belevakult, a mikor reá nézett, pedig csak úgy félszemmel nézte. A méltóságos úr nevetett, tréfált. Azt mondta neki, hogy vegye el, mert ingyen adja. S olyan szépen beszélt hozzá, olyan jószágosan simogatta a vállát, hogy szinte elvette. Ha a nagysága nem érkezik haza, a mennyi esze van, még bizony elvette volna. A nagyságos asszony azonban haragosan nézett a méltóságos úrra és őt egyben kiharancsolta a szobából. Ő pedig nem is ment, hanem futott. Vörös volt az arcza, mint a pipacs és úgy reszketett a térde, olyan sebesen dobogott a szíve . . . Mikor aztán becsengette a nagysága, akkor már egyedül volt, s épen becsapta azt a kis elefántcsont szekrénykét amott az asztalon, a hol . . . a melyben . . .

A leány körülnézett, azután felugrott kihevült, izgattott arczzal a székről és odalopódzott a szoba túlsó sarkában álló kerek asztalhoz, a melyen két ezüst koszorú, egy zománcozott női óra és egy fehér szekrényke foglaltak helyet.

Valaki! . . .

Az ajtó! Istenem! a nagysága . . . S a leány reszketve futott az ajtóhoz. Kinyitotta és kinézett. Senki . . .

Milyen gyermek! Bizonyosan a szél csapta be valahol az ablakot, s neki mégis minden vére az arczába futott tőle. A következő perczben azonban ismét a szekrényke mellett volt. Homályos, vak sejtés borzongatta a szívet, a mint felnyitotta a finom művű fedelet, de azért felnyitotta és meghajtott nyakkal, lassan, óvatosan, mint a macska, nézett bele a szekrénykébe, a melyben az az ékszer volt.

Hogy csillog . . .

Oda löveli sugarait az ő szemébe és e pillanatban mintha ismét előtte állana merész tekintetével, erőteljes, hajlékony alakjával a méltóságos ur. És mintha kitzesednék az ő ajka is, mintha szorongó ingert érezne az ő keble is, az ő szíve is . . .

De bolondság mindaz! Hová gondol? Nem illik ez a drága ékszer az ő nyakára. Mit mondanának odahaza? Mit a szomszédok, az édes szülője, a bíróné, a nyelvész? Hiszen leégne tőle az orczája bőre, ha olyanokat mondana neki, mint a milyeneket a Kálmán Zsófinak szokott.

S a hogy ezeket magában rendre mind elmondogatta, a mikor megnyugodott és lecsapta gyors kézzel a szekrényke fedelét: sóhaj szállt el az ajakáról. Piczinyke, kis, alig hallható leányi sóhaj, nem több egy gyöngye lehelletnél . . .

És csak *ennyi* az egész.

Az már semmi, hogy néhány percz mulva valaki nyitja az ajtót és belép. A leány elvörösödik.

— Ki az?

— Pszt! Én vagyok, kicsikém . . .

*

. . . . A sátán.

Szarvas Gábor megdicsőülése.

(Neorthológ epilóg.)

Személyek:

Az UR.

SZENT PÉTER.

BALLAGI MÓR.

SZARVAS GÁBOR.

Történik az égben. Idő: minél később.

SZARVAS GÁBOR (zörget a mennyország kapuján).

SZENT PÉTER (belülről).

Nos ki vagy? A jelszót!

SZARVAS GÁBOR.

Nevem Szarvas Gábor.

Jelszavam a földön vala «pax et labor».

Az utóját, hiszem, betöltém ott híven,

Jöttem az elejét megpróbálni itt fenn.

SZENT PÉTER.

Ah, te vagy? Tudom már. Menten, öcsém, lépj be!

(Beereszti)

Kollegaként viszlek az Urnak elébe.

(Az Ur elé vezeti)

A magyar nyelvnek volt hűséges kapussa,

Méltó, hogy trónodnál legyen örök jussa.

Az UR (Péterhez).

Lassan, öreg szolgálám. A te ítéleted

Mint jó kollégáé elfogult is lehet.

Hadd lássuk elesztébb,¹⁾ hiveim körében

Nem ítél-e egy s más ellenkezőképen?

Ehol nyújtja is már egyikük az ujját.

Jöszte, fiam Móricz, mit tudsz róla, szólj hát.

BALLAGI MÓR (előlép).

Mi tagadás, Uram, szívem szerint szólva,

Jót bizon nem sokat mondhatok én róla.

Az *erényt* üldözte teljes életében,

Minden *eszményt* gúnyolt, az *egélyt* meg épen.

Lényed és *állagod* konokul tagadta,

Illetetlenül még *szentélyed* se hagyta.

Nem volt *viszony*, melyet szentnek tartott volna,

Nem *főlény*, a melyről fitymálva ne szólna.

Rideg *kukrejt*-jében *segély*-szóra süket,

Dölyfösen lenézte a hitvány *tömeget*.

Az *előnyt* másoknál nem szívesen látta,

Jellemet nem tisztelt, az *erélyt* utálta.

¹⁾ Elébb.

Elvért nem lelkesült, eszméért nem ége,
Szellennek, kedélynek vala ellensége.
Megvetette önkényt választott pályáját:
Még a *tandér* szó is bántotta a máját.
Növendékeiben a *hajlamot* ölte,
Csint, *modort* nem kívánt, a *szerényt* gyűlölte.
(Nem csoda, hogy a kik iskoláját járták,
Késő vénségükig taposták a *járdát*.)
Befogadtuk tagul Akadémiába,
Próbáltuk csiszolni, bizon de hiába,
Ádáz természete nyakunkra nőtt mindjárt,
Sorba megtámadta az *elnököt*, *tükkárt*.
Tényekkel nem számolt, *lényegre* nem nézett,
Rég parlag földeken kórokat böngészett
A helytt, hogy vetésünk buja zöldjét járván,
Friss virágot szedne *szingazdag virányán*.
Szóval uram, rögzött óhitű pogányra
Sütne fényességed örökös *koránya*,
Ha trónusod mellett helyet adnál néki...
Hát kire várának a poklok mélységi?...

Az Ur.

Kemény egy vádbeszéd. Ám úgy veszem észre,
A földi haragnak van még benne része.
No de majd meglássuk. Most te vonulj hátra,
Lépj elő jövevény! Mit felelsz a vádra?

SZARVAS GÁBOR.

Mit feleljek uram? Színed előtt állok,
De ő vele immár nem polemizálok.
Nem lehet oly olcsó az idő itt fenn sem,
Hogy meddő dologra így elvesztegéssem.
S aztán, ha te, Uram, hallgatsz a szavára,
Ha már te is hajlasz neológiára:
Helyet akkor mért is keresnék én itt fenn?...
Akkor csak taszíts ki menten uram innen.

Az Ur.

Látom sok a hévség te benned is Gábor,
Nem hagytál lenn semmit fajod virtusából.
Mindketten módfelett erkölcsösök¹⁾ vagytok,
Az egy-nem-akaras²⁾ éltető állatok³⁾.
Hogy összebíralak⁴⁾, arról rég letettem,
De valahogy tán csak megférték itt ketten.
Mert ha egy kis igaz volt is a sok vádban:
Nem ítéllek én el úgy átabotában.
Jól tudom én, fiam, hogy ha hibád volt is:
Igaz ügyért hiven küzdél vala holtig.
Védni jogot, törvényt nem alamázkodtál⁵⁾,
Egy kornyéta-alja⁶⁾ táborát toborzottál
S maradván mindvégig lelkes aladárja,⁷⁾
Mig körötte tumbolt az újítás árja:
A legitimitás ingó trónja mellett
Hiven, rendületlen megállottad helyed.
Tudta is felségem földi fölként mása,
Kinek az ősi jog hatalma forrása,

Hogy királyhoz méltó igazságot mível,
Felruházván téged tanácsosi czímmel.
A mi pedig nézi büneid nagy részét:
Van a mi javadra süllyessze a csészét,
Az, hogy bár az erényt másoknál megszólta
Magad a hol kellett mindig gyakoroltad.
Mindezeknél fogva csak maradj itt, Gábor:
Fogadjon keblébe a mennyei tábor!

(Harsonaszó.)

Mai Pál.

A konyha.

Az ebédről, a menüről közölt általános fejtegetéseim a konyha által nyerik azt a kiegészítést, mely az étkezés magasabb iskolájának triászát megállapítja. A konyha a végrehajtó hatalom abban az alkotmányos gépezetben, mely az emberi gyomor nagy céljait megvalósítani van hivatva. És ha van valami egy izletes tál ételben — a mint hogy van is — a mi az éhség egyszerű állati kielégítése eszközül szolgáló physikai expediens színvonalán felülemeli; ha van valami, a mi egy jól elköltött ebédben öntudatlan is az erkölcsi nemesítés művét segíti elő, s a szellemi működést villanyozza fel: akkor a konyha oly intézménye a polgárosult társadalomnak, mely művelődése legfontosabb érdekeivel függ össze.

Csodálom, hogy szent Dávid nem zengett zsoltárt egy ó-testamentom korabeli «chambre séparée» gyönyöreiről. Egy modern franczia inycenz, a halhatatlan *Brisse* báró ihletére volt szükség, hogy méltó szavakba öntse a konyha magasztalását. «Van-e nő — mondja — legyen bár a legszebb, a milyent képzelet festhet, egy madame Recamier fejével, a világ legszebb asszonya természetével, ingerlő bájával és mosolyával, — a ki fölérne azokkal a pompás languedoc-i és cevennes-i foglyokkal, melyeknek mennyei zamata Arábia minden fűszerét felülmulja? Mernéd-e egy sorba helyezni azokkal a lúdmájakkal és kacsapecsenyékkel, melyeknek Strassburg, Toulon és Auch városai köszönhetik híreik nagyobb részét? Ki meri összehasonlítani a finom roueni borjuval, melynek puha fehérsége a gráciákat megszegyenítné? S mivé törpülne el a bolognai kolbász mellett!» És azután képzeljük el ezt a poczakos rajongót, a midőn Páris ostroma alatt sózott lóhushól, számar-côtelette-ből, sült kutyából és patkánypecsenyéből szerkeszti össze a Jockey-club napi menüjét, — ha ugyan köztük nem volt az a bizonyos «ócskaczipő-gelée» is. Lehet-e ennél megrázóbb ötödik felvonása egy gourmand életének?

De félretéve a tréfát, magyar konyha ide, magyar konyha oda; van egy pont, melyben épen nem vagyok elragadtatva a nálunk szokásos étkezés tradícióitól, s ez a pont a dolog aesthetikai oldalát illeti.

Milyen más volna az élet, ha legtöbbször merőben képzelt nehézségek nem tartanának vissza valami igen jó, igen czélszerű dolog megkísértésétől. Mennyivel több jó gondolat és okos cselekedet sirja a mulasztás, mint a bukás. És miért ne találhatna alkalmazást ez az igazság abban a szűkebb világrendben is, melynek gondviselő főhatalmassága a fehér kötény és sapka jelvénye alatt igazgatja fa-kanállal kezében a rotyogó fazekak és sistergő lábasok örök «forradalomban» élő társadalmát.

A leghatározottabban szólva, a mi főzés módunk barbár puritánsága ott, hol a konyha a ház asszonya közvetlen ellenőrzése alatt áll, semmi egyébben nem leli magyarázatát, mint a gazdasszonyi vállalkozási szellem hiányában. Melyik gazdasszony az, a ki vissza ne rettenne egy étkefogás kipiperzésének legfontosabb decoratív ele-

¹⁾ Daczosak; ²⁾ egyenetlenség; ³⁾ elem; ⁴⁾ összehozzalak;

⁵⁾ nem voltál rest; ⁶⁾ zászló-alj; ⁷⁾ kapitánya, vezére. (L. Nyelvtört. Szótár.)

me, az *ászpi*k otthoni elkészítésétől, bizonyára abban a hiszemben, hogy ahhoz egy Faustbeli boszorkány-konyha minden elképzelhető és elképzelhetetlen apparatusára van szükség, holott semmi egyéb nem kell, mint egy szappant soha nem látott tiszta rongy, külön e célra beszerezve. Csak éppen forró vízbe kell mártani, mivel a meleg elősegíti az áttörés műtétét. És hányadik gazdasszony vajjon az, a ki tudná, hogy egy cseppnyi citromlé a rizs főzésére szolgáló vízbe, fokozza a rizs fehérségét s elősegíti a szemek szétválását, két oly föltétel, mely nélkül jobb egészen lemondani a rizs felszolgálásáról.

Meg kell mosolyognunk azt az özönvizelőtti tállást, mely legjobb vendéglőinkben ma is kísért még, a jércze párolgó tetemébe tűzött csinált rozettejeivel és kameliáival, a cötelette csontjára göngyöltött fehér papírfodrokkal. Mindez természetesen a legnagyobb mértékben naiv és conventionális; ma a jó ízlés egészen máshonnan veszi az ételművészet decoráló elemeit s ha phantasiája nem is épen kimeríthetetlen, de legalább megmarad azok között a határok között, melyeket a *styl* — nos igen, hiába mosolyog fitymálólóg a pedáns műkritikus, hogy technicus terminusaira már a konyha is igényt tart — ismétlem, a szó legszigorúbb értelmében a *styl* parancsol.

Az olajbogyó például nemcsak kitűnő étvágy-gerjesztő, de disztítésre is kiválóképen alkalmas, főleg a kisebb stétészöldek, mert a nagyobbak inkább sárgás színt váltanak. Ez a hátránya a zöld borsó-levesnek is megvan, mely kitűnő íze dacára, nem épen csábítólag néz ki halavány sárgás-zöld borsószeemeivel; de egy kis mesterséges szín kölcsönzése csodákat művel, ha nem történik egészen a természetesség rovására. Ki ne ismerné (persze csak a szakácművészet beavatottabbjaira érte ezt a kérdést) a «*pastille des legumes*», az «*essence parisienne*» s több eféle szer különféle nemeit, melyekkel oly jól tudják maszkirozni a konyha nagymesterei egy nem egészen «*comme il faut*», kiütött leves vagy sült fogyatkozásait, ép mint a hogy egy kaczer delnő leplezi toilette-je ezer apró eszközeivel termete vagy növése hiányait?

Mert ez a bizarnak tetszhető hasonlat, jól felfogva a dolgot, nem is túlmerész, mint a milyennek látszik. Ugyanaz az adaga az asszonyias szeszélynek egy ingerlő tál étel cziczomájánál, a mi a legtetszvágyóbb «*mondaine*» pongyolájánál. Például «*Saumon à la Tartare*», vagy «*Filets de Turbot*» ő nagysága határozott ellenszenvvel viseltetik a zöld szín iránt és bizonyynal ajkbigygyesztve nézne a vakmerő kézre, mely idomzatos tagjait az ingyenczvilág e proscii t színével ékesítené.

I molyan szólva azonban, nehéz megérteni, mi alapja van az orthodox szakácművészet ez idegenkedésének a mesterséges zöld iránt. Sőt inkább arról vagyok meggyőződve, hogy bizonyos esetekben nagyon nehéz hatásos decorálást végezni nélküle. Egy tál «*orosz saláta*», sárga és piros aspi-k rétegeivel, melyeknek művészi színhatását zöld borsó, kápri vagy petrezselyem emeli — egy rafaeli remek, főzőkanállal vetve a patyolatabroszra. De főkép a zsirban sült petrezselyem az, — föltéve, hogy nincs megégetve, — mely mindenféle halak, croquette-ek disztzésére kiválóan alkalmas, s ad valamit a tavasz illatos frissességéből a tűzhely forró öle csemetéinek, melyeknek homlokát koszorúzza.

Aztán ott vannak a gyöngyfehér husú fogasok, kecségék, ezek a csatasor élén álló hideg és komoly generálisok, cifra mayonnaise-arany paszomántjaikkal, kik bevezetik az ütközetet madeira-palaczkos nehéz ütegekkel. A *mayonnaise* a legszebb motivuma a szakács-ornamentikának; maga a föltalált ehető arany, *aurum edibile*, a bölcsek iható aranya helyett. Kár, hogy kevésbé tudják értékesíteni a visszamaradt tojásfehérjét; holott ez külön megsütve, levél, csillag, vagy virágalakra szabdalva ki, sokkal előnyösebben helyettesítné a karikára vágás régi *styl*-ját.

Azt fogják, tudom, ellenvetni a régi jó patriarchalis erkölcsök hívei, hogy a haute-gourmanderie nem igen bír talajjal nálunk, mert a magyar ember már természeténél fogva nem ingyencz, s nem keres az evésben magasabb élvezetet, mint a mennyit éhes gyomra kínál. Én nem látom át, hogy mért ne volna az evés nálunk is művészetté fejleszthető azoknál, a kiknek módjuk és pénzük van erre. A magyar génusz épen nem idegen attól, hogy a konyhát a finomultabb aesthesis szintjára emelje s bizonyos szellemiség nemes tartalmával hassa át az evés nyers és prózai érzékiségét. A magyar léleknek, mely előtt annyi a «megenni való szép» a tárgyak átvitt értelmében, elvitáztatatlan hajlama van a szép fogalmát összekötni táplálkozása physikai szükségével is.

Hiszen az étvágy szép dolog; de nem hiszem, hogy hizeleghetne azoknak a bizonyos «szeretetreméltó» háziasszonyoknak, ha főztüknek csupa látása is kielégítné étvágyunkat. Kissé igenis sokat idézzük azt a régi közmondást, hogy «étvágy a legjobb szakács», de fogalmunk sincs arról, hogy mit jelent az, a mit a francia úgy fejez ki, hogy «*l'appetit vient en mangeant*». Pedig az épen a szakács-művészet kriteriuma: bizonyos fokig maga az evés által fokozni az étvágyat. Erre nem elég a mi konyhánk szolid, praetensiótlan készítmódja, mely csak ínnyünkhez szól; engedményt kell tennie a szemnek is, vágyat kell ébresztenie a látásban is, hogy az érzékek teljes összhangzata tegye zavartalaná azt az élvezetet, mely a természet és az önfentartás legfontosabb életműködését kíséri.

Azok számára, a kiknek ez a fejtegetés kissé túlságosan akadémiusnak tetszhetik, ide igatok kárpótlásul egyet, a legújabbat és leggyakorlatiabbat azok közül a nemcsak ínycsiklandoztató, de valóban szemre való «imbiszek» közül, melyek a csemegés boltok kirakatain át csábítanak.

Vágjunk néhány szelet szép kerek zsömlét, akkora nagyságban, mint egy ezüstforintos, pirítsuk szép arany-pirosra, középbé tegyünk egy csipetnyi mayonnaiset, rá egy olajbogyót, melybe a mag helyett darabka szardella tehető, erre még egy kevés mayonnaiset s hegyébe végül egy morzsányi kaport, vagy szarvasgombát.

Semmi sem lehet ingerlőbb, mint ez az egymás tetejébe rakott *semmi*, egy gazdagon terített asztal prologusaként.

T-1.

Krónika.

— június 28.

Mióta Szápáry véget vetett a protectió rendszernek, három dolog lehetetlen Budapesten: bérkocsit kapni, a lánczidon agyonrázkódás nélkül átmenni és a redouteban kényelmesen megebédelni.

A bérkocsik mind a központi pályaudvaron állanak glédában s a mint megszólal a vonatot jelző harang, a mint végsőt prűszköl a berobogó vonat masinája, lekapják a kocsisok lovaikról a pokróczokat és kezükbe ragadják az ostor nyelet. Tudják biztosan, hogy indulnak, azt is, hová. Százával jönnek az idegenek, mind jól megtermett, kipödrött bajszu uriemberek s mindannyinak egy a célja:

— Budára, a miniszterelnöki palotába!

Az érkező vonatok száma megkétszereződött. Baross üti a mellét önértében, azt hiszi, hogy az ő zónája emelte ennyire Budapest idegenforgalmát. Pedig ha kissé közelebről szemügyre venné a dolgot, különös mozzanatokra bukkanna. Tapasztalna először is azt, hogy a vonatok majdnem mind különvonatok, a mennyiben többnyire egyetlen nagy társaságot hoznak föl és visznek ismét magukkal. Tapasztalna továbbá, hogy ezek az idegenek

legkevésbé sem törődnek a fejlődő város szépségeivel, csak befordulnak hóteltjeikbe, felveszik a frakkjukat és hajtanak végtelen sorban át a lánczhidon, mely ilyen körülmények közt nem — mint egy derék mérnök kiszámította — ötven, hanem már harmincz, húsz vagy tíz esztendő múlva fog leszakadni.

Ezt nem a zóna okozta. Ez az általános gravitálás Magyarország kormányának központja felé csak a közszellem egészséges felbuzdulásában lelheti magyarázatát.

Minap Budára menet a lánczhídfőnél összeütközésem volt egy ilyen, hidvámszedés közben összetorlódtott karavánnal. Csupa potrohos úri ember ült a nyitott kocsikban és piros koczkás zsebkendővel törülgette homloka verejtékét.

Az egyik passenger, a mint meglát, hirtelen kiugrik a kocsiból, felém tart, nyakamba borul:

— Servus, fiu, milyen szerencse!...

— Servus, servus! de hát voltaképen...

— Ó te hálátlan... hát nem ismersz... a vörösvári honvédkorlatok... házigazdád...

— No lám... persze, persze... hát mi járatban vagy?

— Vagyunk, akarod mondani, egész deputatió, kerek szám százan... azaz, hogy százat jelentettünk be a miniszterelnöknek, de nem vagyunk csak kilenczvennyolczan... te leszed a kilenczvenkilenczedik... Mozdósítottunk... eljött Vörösvárnak minden kékelije, csak azok maradtak otthon, a kiknek mandlijok nincsen, no meg az asszonyok, a betegek és a bakter...

Beültünk a fiakkerbe és az én jó vörösvári emberem kezdett beavatni a deputatió missiójába.

— Hát a dolog úgy áll. Nagy sérelem esett rajtunk.

— Talán nem kaptatok királyi táblát?

— Ej dehogy, királyi tábla... mi az?... Bliktri!

Nagyobb itt a baj. Tudod, hogy emberemlékezet óta nálunk szállásolták be a honvédek a nagy hadgyakorlatok idején... te is nálunk voltál... Nos, egész esztendőn át abból pénzeltünk, a mit azok ott hagytak romlott vajért... avas szalonnáért, jó friss kútvízért... és most a pilis-csabaiak ármánykodása folytán vége a dicsőségnek... kiprotegálták maguknak, hogy ezentúl a honvédeknek náluk legyen a főhadiszállásuk. Nem elégsznek meg a közös hadsereggel... a honvédségre is ráteszik ragadozó karvaly-körmeiket... Tönkre vagyunk téve, barátom... a kormánynak kötelessége rajtunk segíteni, véget kell vetni e protectiós világnak... érted?

Megértettem.

Szápáry épen a delegatióba szándékozott menni, de rögtön lemondott róla, mihelyt hallotta, hogy itt vannak a vörösváriak. Látszott rajta, hogy nagyon örül a szerencsének.

Vörösvár képviselője bemutatta ő excellentiájának a vörösvári polgármestert, a ki tüstént rágyújtott egy fulminans szónoklatra. Elmondta, hogy eltele a kormány pártatlansága iránti bizalommal és áthatva azon törekvéstől, hogy a közérdek minden tekintetben megóvassék, fordulnak a kegyelmes úrhoz stb... Reménylik, hogy ő excellentiája meg lévén győződve ügyük igazságos voltáról, befolyását érvényesíteni fogja oly irányban, hogy Vörösvár a régi hazaszeretettel járulhasson a hazai véderő fejlesztéséhez.

Ő excellentiája megnyerő mosolylyal ajkán a következőképen válaszolt:

— Mindenekelőtt fogadják uraim legőszintébb köszönetemet a bizalomért, melylyel a kormány iránt viselkednek. Állásomnál fogva nem nyilatkozhatom ez ügyben, mielőtt azt tökéletesen át nem tanulmányoztam, de ígérem, hogy azt haladéktalanul meg fogom tenni és teljesen objective, a méltányosságnak megfelelőleg fogok határozni.

Lelkesült éljenzés fogadta a miniszterelnök e szavait és *egykori házigazdám* oldalba bökött, mintha azt

akarná mondani: «Ugy-e megmondtam, lefőztük a pilis-csabaiakat. A ki előbb jön, az örül.»

A kocsisoknak nem kellett instructió. Egyenesen a redouteba hajtottak, a hol már minden készen volt a lakomára.

A mint azonban a lánczhidhoz értünk, meg kellett állanunk. Roppant kocsisor gördült át rajta, a kocsisok vígan üdvözölték várakozó kollegáikat.

— Miféle vidéket vittetek?

— Vörösvárt. Hát ti?

— Pilis-Csabát.

Alig, hogy ezt hallottam, kiugrottam a kocsiból és csatlakoztam az új küldöttséghez. Velem együtt még egy úr hagyta el a mi menetünket és indult a jövevényekkel. A két község közös képviselője volt. Szápáry arcza sugárzott az örömtől, mikor megismerte a pilis-csabaiakat. A képviselő külön bemutatta a polgármestert, a ki nyomban rágyújtott egy fulminans szónoklatra. Elmondta, hogy eltele a kormány pártatlansága iránti bizalommal és áthatva azon törekvéstől, hogy a közérdek minden tekintetben megóvassék, fordulnak a kegyelmes úrhoz stb. Meg van győződve róla, hogy a kormány nem engedve semmiféle személyes befolyásnak, befolyását érvényesíteni fogja oly irányban, hogy Pilis-Csaba községe továbbra is hozzájárulhasson a hazai véderő fejlesztéséhez. Szápáryn a meghatottság csalhatatlan jelei látszottak, a mikor a következőket mondotta:

— Mindenekelőtt fogadják uraim legőszintébb köszönetemet a bizalomért, melylyel a kormány iránt viselkednek. Állásomnál fogva nem nyilatkozhatom ez ügyben, mielőtt azt tökéletesen át nem tanulmányoztam, de ígérem, hogy azt haladéktalanul meg fogom tenni és teljesen objective, a méltányosságnak megfelelőleg fogok határozni.

A pilis-csabaiak dörgő éljenzésbe törtek ki és menten siettek a «magyar királyba» társas lakomára. Övék a fütty már, füttyet hánynak a vörösváriaknak!

Igy megy ez unos-untalan. A lokomotivok kidőlnek a sok küldöttség szállításában, de Szápáry nem fárad el és mindegyiket ugyanazzal a megnyerő mosolylyal és ugyanazokkal a biztató szavakkal lelkesíti lakomára.

A héten a szatmáriak jártak nála, de erről eleget irtak a lapok. Matematikai bizonyossággal várhatjuk a jövő hétre a nagy-károlyiakat.

Igy folynak az ügyek, mióta Szápáry véget vetett a protectiós rendszernek.

Ser¹₁ per.

Schlauch Lőrincz érdekes beszédet mondott az orsz. zene-akadémia évzáró ünnepélyén. N.-Várad tudós püspöke a művészetről beszélt, a küzdelemről, a dicsőségről, a kifáradásról, a csábításról. A költői aspiratió — mondá — sehol sem természetesebb, mint azoknál, kiket egy belső hang, mondhatni egy magasabb s azért nemesebb ösztön a művészet felé vonz. A küzdelem az ifjú képzeletre nézve csak játszi erőfeszítés: a küzdelem jutalma a babér. A nélkülözés és élvezet csak hullámmzáisai a kötekedő fortunának, a fortuna állhatatlansága csak az ügyetlenek hibája. A cél? — bármily magasságban tündököljék is az, a képzelet lángja felszöklik, — felszöklik magasabbra, mint az akadály, mely útjában áll. S a jutalom? Oh a jutalom, az a kimondhatatlannak káprázata, a lehetetlenségnek lehetősége, a lelkesedés, a koszorú, az apotheosis! A művészet oly magasságban tündöklök, mint a tudomány; mindkettő istenhez közelebb hozza az embert, ha lelkében az isten gondolata él. — Az igazi művészet kiemeli az embert a mindennapiság köréből, fedléteti az élet nyomorát, valóítja a szépné és a nemesnek gondolatait, de itt is, mint minden életpályán, csak egy nem csal, csak egy áll rendületlenül: a tiszta erkölcs, mely a természetfölötti törvényhez van kötve. Nyomorult a művészet, a mely erkölcstelen, és nem lehet boldog ember az, a kinek roncsolt, mert sívár kedélyéletét a művészet foszlányai csak hiányosan takarják.

Új vigjáték Jókai Mórtól. Jókai Mór svábhegyi villájában új darabot olvasott fel néhány barátjának. A mulatságos és tarka cselekvényű vigjáték egy magyar fejedelmi udvar életét mutatja be érdekesen. Az új darabot alkalmasint még e télen előadják a nemzeti színházban.

Új zene-palotát készül, hír szerint, Csáky vallás- és közoktatásiügyi miniszter Budapesten építtetni s e végből nemsokára engedtetett hív össze.

Az «ember tragédiáját» szerb nyelvre fordította le Jovanovics János kitűnő szerb író, a ki a Kisfaludy-társaságnak is tagja. A könyv kiválóan díszes kiállításban jelent meg.

Az aradi vértanú-szobor leleplezése napjaul a bizottság véglegesen október 6-át állapította meg. Az ez alkalomra hirdetett oda-pályázat bírálói közé a Petőfi-társaság, a lemondott Komócsy József helyére Palágyi Menyhértet választotta.

Nyelvőr-enlék címmel egy ritka nyomdai csinnal kiállított diszmű jelent meg «A Hét» tőzsomszédságában, Hornyánszky Viktor nyomdájában. Szarvas Gábornak királyi tanácsossá történt kinevezése emlékére adták ki barátai. Úgy látszik a tudósok és könyvmolyok mind szerelmese a papír-dicsőségre s életük minden nevezetesebb fordulata megkívánja a maga kiadványát, Pulszky-album... Hunfalvy-album... Szilágyi-album... Stoczek-album... Budenz-album... stb. Szarvas Gábert is, a ki a nyelvészet terén nagy dolgokat művelt s a Nyelvtörténeti szótárban Simonyi Zsigmonddal egyetemben el nem múló emléket állított magának, méltán megilleti hát a maga albuma, mely a tömeges pohárköszöntések reproductióján kívül az ünnepektől életrajzát, működésének méltatását és egy pár csinos humoros apróságot tartalmaz. Ezek közül való a «Szarvas Gábor megdicsőülése» című kedélyes tréfa is, melyet mai számunk reprodukál. A munka ára 80 kr.

Festőnők tárlata volt látható e héten a várkert bazári helyiségeiben. Az öt évvel ezelőtt alapított női festőtanfolyam 17 növendéke állított ki valami 200 festményt s rajzot, köztük néhány figyelemreméltót is. Különösen Strobl Zsófia k. a. festményei arattak nagy elismerést úgy eredeti tehetségre valló conceptiójukkal, mint biztos rajzokkal. Bruck Hermin, Török Irén, Kocsi Horváth Jolán s a kezdő Hilbert Irén művei szintén megérdemlik a főemlékést. Általában a tárlat arról tett tanúságot, hogy a tanfolyam megfelel céljának: ügyes műkedvelőket képez s így terjeszti a műérzéklet s a művészet iránti melegebb érdeklődést, a mire bizony nagy szükség van.

A müncheni nemzetközi képkiallítás már kiválasztotta a beküldött művek közül azt az 1800-at, a melyet a tárlatra bocsát. A legtöbb kép természetesen német festőktől való, de képviselve van számos idegen festő is, különösen francia és hollandi. Magyarok is vannak néhányan. A kiállítás sensatiós darabja előreláthatólag Szemiradski «Phryné»-je lesz.

Blaha Lujza Nagy-Szebenben több estén át nagy sikerrel vendégszerepelt. A szebeni magyarság minden este zsufolásig megtöltötte a színházat, a szászok azonban tüntetőleg távol maradtak, sőt a művésznek utolsó fellépésekor egy kis botrányt is rögtönöztek. Míg ugyanis az előadás folyt, a szász atyafiak bedobálták a színház ablakait. Ezt is azonban olyan circumspectus módon cselekedték hogy a tapintatos rendőrség egyet sem tudott közölni nyakonscipni, A magyar barbárságtól annyira féltett szász kultúra e zajos nyilatkozása különben nem zavarta meg az előadást s a magyar közönség csak annál nagyobb gyönyörűséggel tapsolta meg a mi családnyunkat.

Mickiewicznek, a lengyelek nagy költőjének a hamvait július 4-én szállítják Párisból Krakkóba. Ez a nap a lengyeleknek valóságos nemzeti ünnepük lesz, a melyre úgy Osztrák-, mint Porosz-Lengyelországból ezren meg ezren készülnek Krakkóba, nemcsak az intelligens elemek, de még a parasztok is. Ezek egy óriási kalászkoszorúval akarják leróni haláljukat ama költő iránt, a ki a jobbágy-ság felszabadításáért sikra szállott. Az ünnepségnek a legszebb momentuma mindenesetre az, hogy a községek ezrivel vásárolják a költő munkáit és szétosztják a nép közt.

Az orsz. színészeti kiállításra nagyban folynak a készülődések s ma is számosan küldtek be érdekes kiállítási tárgyakat. Remélik, hogy a kiállítás augusztus 15-én megnyitható lesz, annál inkább, mert most már ennek finanziaális akadályai nincs, minthogy Szápáry Gyula gróf, mint belügyminiszter, erre a célra, megleghangú levél kíséretében 2000 frtot utalványozott.

Là-bas et ailleurs (Túlhan és egyebütt) — e cím alatt Jacques Saint-Cère, a párisi «Figaro» szellemes munkatársa egy testes kötetnyi úti benyomást bocsátott közre. A nevezett író tulajdonképen csak mint az előző szerzője szerepel a könyvön, mely felett a «Vie Parisienne»-ből nagyon ismert *Mitchi* név olvasható. Mitchi azonban írói alteregoja Saint-Cère úrnak, a ki sokoldalú tehetségét a legkülönbözőbb pseudonymek alatt érvényesíti s csakis a «Figaro»-ban megjelenő cikkei alá írja saját nevét. Legújabb köte-

tével — melyet Caran d'Ache, Forain, Sahib, Vallet és Bac igen csinos kis rajzokkal díszítettek — Németországon, Anglián, a Schweiczon és Francziországon déli vidékein vezet bennünket keresztül. Az, a ki a nyári hónapokban útra kél az említett vidékek egyikére vagy más-hová, nem kívánhat magának e könyvnél szórakoztatóbb útítársat. Mert ritka ember lát oly sokat és observál oly jól, mint Saint-Cère úr. És a mi a fő, másképp lát mindent, mint mi s a legtöbbször azt látja, a mit mi észre nem veszünk. Élénk és szellemes tolla alatt, mely az unalmat nem ismeri, életet ölt minden. Kötetét végig olvasva, azzal az illúsióval tesszük le, mintha magunk szemléltük volna mindazt, a mit benne leír, mintha átéltek volna elbeszélte élményeit. E hatás annál meglepőbb, mert semmire sem terjeszkedik ki részletesen. Legtöbbször csak érinti a tárgyakat s egy-egy találós vonással vagy szellemes aperçuvel végez velök s tova siet. Kéves dolgot bámul, sokat kinevet, de a legtöbbet furcsának találja, a boulevardier-nek azzal a bizonyos jóindulatu mosolyával, mely alatt megszűnik sértőnek lenni. Nevet, de egyuttal nevetett és ez kibékít még ott is, a hol, mint például a németekkel szemben, kissé szigorú. A hol a tárgy komoly, ép oly biztosan megtalálja a komoly hangot és ép oly megkapó. Emé kiváló tulajdonságánál fogva is helyen valónak véltük olvasóink figyelmét Magyarország egy igaz barátjának e könyvére felhívni, mely egyszerűsége kiváló példája a könnyed, szellemes francia causerie-stílnak.

Meszlényi Adrienne k. a., a színész-iskola végzett növendéke e héten zajos hatással vendégszerepelt a budai színházban. «Vicomte Letorières» czimszerepében lépett föl. A közönség nem akart betelni a tapsolással, s a sajtó a legnagyobb elismeréssel emlékezik meg az est sikeréről.

Talány.

— Döbrösy Gyulától. —

M Kód
Kód AM

A 24. számban megjelent rejtélyes felirat megfejtése:

Viszik Kuszko testvérek a menázi ládat.

Helyesen fejtették meg: Heller Hortense, Hirsch Vilmosné, Kolovrat R., Csombó Klára, Lövy Malvin és Tercsiké, Maufmann Margit, Seefchlner Margit, Czanyuga R. Mattyasovszky Erzsike.

Heti posta.

Lapunk félévi folyamának tartalomjegyzékét a jövő számmal küldjük meg előfetoinknek.

B.-Sz.-Miklós. H. Vilmosné. Engedje, hogy utólagosan megköszönjük a gratulációt. Az a rejtély nyilván elkallódott valahol, sehol sem találjuk, de azt hisszük, ahol az termett, terem ott még más is. Üdvözet. — **Engadin.** A megszokott chablon szerint indul és áttetsző homály helyett egész chlumi ködbe burkolja a historiáját. Annyi világos, hogy hősnője körülbelül a második felvonás közepén agyongyilkolja magát és hőse a harmadik elején megbolondul. Egyéb szerencsétlenség nem történik, de ennyi épen elég. — **Arad.** M. F. Jó lesz kissé pihentetni a tollat. Erőszakolni az efélet nem lehet. — **Budapest.** Névtelen levelekre nem válaszolunk. Csodálatos, hogy többnyire azok álcáskodnak, a kiket különben sem ismer senki. — **Budapest. I. r.** Ajánljuk figyelmébe Endrődy-Heine-fordításait. Bár ezeket is eleget gáncsolták, nekünk úgy rémlik, hogy az eddigi magyar Heine-fordítók közt ő találja el legjobban az eredeti hangját. Az Azrát régebben Vadnai Károly is lefordította elég szépen. Egy újabb, kevésbé szerencsés fordításnak a közlése nincs indokolva.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: **Kiss József.**

Főmunkatárs: **Justh Zsigmond.**

Fekete selymekelméket 60 krtól kezdve

11 frt 65 krig méterenként — simák avagy mintázottakat (körülbelül 180 fajta) — küld darab vagy ruhaszámmra vám és bérmentesen **HENNEBERG G.** (cs. és k. udvari szállító) gyári raktára **Zürichben.** Minták kívánatra küldetnek. Levelekre 10 kros bélyeg ragasztandó.

Figyelmeztetésül!

Dósa Testvérek

butor-raktára

BUDAPEST, V. ker., Nádor-utca 7. szám.

Össze nem tévesztendő DÓSA KÁLMÁN-nal.

Arjegyzéket kívánatra bérmentve küldünk.

Zongorák hangolása 2 frtért.
Zongorák javítása szakszerű pontossággal elvégeztetik

Sternberg Armin

hangszer-ipartelepe által

Budapest,

VII. ker., Kerepesi út 36. sz.

Szükség esetén elegendő egy levelezőlap általi értesítés, hogy mikor (nap és óra) kívánatik a hangolás vagy javítás. Kívánatra küldök levelezőlapokat előnyomatott rovatokkal, tesztes szerinti mennyiségben ingyen és bérmentve. Képes hangszer árjegyzék ingyen és bérmentve. — Harmonikáról külön árjegyzék kéréndő.

Mária-Valéria-utca 2. szám.

GERENDAY A. és FIA

ACAD. SZOBRÁSZ.

MÁRVÁNYMŰ GYÁRA

BUDAPESTEN

MÁRIA VALÉRIA UTCZA 2. SZ.

Rajzokkal díjmentesen szőgölünk

Cyán-udvar és műterem

Molnar utca. 4.

Mária-Valéria-utca 2. szám.

Cs. és kir. kizárólag. szabadalmazott **ferfi ingek**

és fehérmű különlegességek gyára

Várady Béla

Budapest, IV., Kis hid-utca 9.

Tisztelt nevöm öhajának megfelelően, üzlettemmel a

ferfi szabóságot

is egybekapcsoltam.

A kitűnő szabás, külföldi előnyös összeköttetésem és a legfinomabb anyagoknak megvásárlása által eddig is már a legszebb eredmény kísértésemmel ezen üzlet, oly annyira, hogy a legelőkelőbb és a divattal folyton lépést tartó körökben is a legnagyobb elismerést volt szerencsém kivívni készítményeimmel.

Bátran ajánlhatom tehát angol és francia szöveteiből készült mindennemű ruháimat a nagyérdemű férfi közönség becses figyelmébe, azon biztosítással, hogy a tisztelt nevöm számára finom anyagból készült jó szabásu ruhákat oly mérsékelt áron vagyok képes szállítani, hogy velem e téren a fővárosban komolyan senki sem versenyezhet.

Raktáromon mindenkor dus választékú készletben kaphatók:

Reggeli pongyolák (háló köntösök) reggeli öltönyök, vadász kabátok, Mentschikoffok, angol Ulster kabátok, Mikadó bundák, stb. stb.

Továbbá valamennyi

uri divat cikkek

London és Párisból a legnagyobb választékban megérkeztek és pedig: utazó, kiránduló és vadászingek a legfinomabb fehér gyapjuszövetből, melyek a közönséges inget helyettesítik. A legújabb nyakraváló szövetek, melyből a legdivatosabb formák nálam elkészítettek.

Férfi és női keztyűk,

esernyők,

selyem és fil d'ecosse-

harisnyák,

utazó takarók és plaidek,

kocsi takarók,

selyem éjjeli ingek,

cylinderek és nemezkalapok a

néves White A. J. londoni cégétől.

Mindenzen fent nevezett cikkek, dus választékban és mérsékelt árak mellett nálam kaphatók.

Mély tisztelettel

VÁRADY BÉLA

Kis hid-utca 9.

a „Vadászkürt“ szálloda mellett.

Minden idényre alkalmas!

Angol dísznőbőr nyereg 15—50. Egyes száru kantár 2.65—4.—, kettős szár al 4.0—8.—. Kengyel-szíjak 3—4.—. Kengyelvasak 1.60—2.50 Nyeregterhelők frt 2—7. Izvasztó 2.75—6.—. Zabla 1.80—3.—. Felcsatolható sarkantyú frt 2. Lovagló kamasnik vilá o- és sötét bőrből 4.50—8.—. Rinocer bőrt orost lödömítő-hoz —.60—1.—. **Ló-zőnyű 6 olló** frt 4—5. 1 tá ló lámpás olajra vagy petróleumra 2.—3.30. Rugany lóláb sebmentő 2.—. Kocsibőr és szerszám-puhító z r —.50—1.—. Lóhál legyek ellen, egész lóra párja 15.—. Durraná-nélküli **Flobert-fegyver** czél- és madárlöv.szethet frt 7, 10, 12, 2. Flobert-pisztoly 6.—14.—. **Vas ezüstlába** kiugró bohóc-zal frt 2—5, uohóczsal és mozárral frt 7—9.—. Kemény **taligázó babók**

2.50. **Lignum-Sanctum** olajó 9 9 1/2 10 1 1/2 11 1/2 12 12 1/2 13 13 1/2 ctm. átm. 1.10 1.30 1.50 1.70 1.90 2.10 2.30 2.50 2.70 2.80. **Órosz kuglizó**, egy készlet 5 25. **Croquet-játék** frt 9—10—20. **Ariston** zenélő-sz. ekrény 6 zenedar. bbal 20 —, egy ze eda ab külön 60 kr. Flóra 3—6. **Oceana** iskolával —.70—1.—. **Accord-on-remolo**, concert harmonik. trombita dísz-el frt 7—21. **Szaj harmonika** csengetőy kísérettel 1.80. Dom'n-ákék 1. 5—5.—. Sakl-játék abláv. 3.50—10 frt. Lóverseny tá r a játék 1.50—8.—.

Sport. Hó-rozhalászat összes kellékei. Halak bot 1—15 frt, f l-zerelt horog — 1.5—2.4, 100 horog — 40—1.—. 2 horog mestersége-lyekkel —.80. Te jes torna-készülék 8.50, 15—2.—.

Ajtó kezé alkalmazható Clark tornakés 1-t 6—11.—. Tornagolyó, kiló 3 kr. Tornaz pók 1.3. Kézi ví-ó ké-zet kard, kez yű, ála cz 23.50 Súlyos ath etabot 2.50 5 ftig. Tartos **angol**

nezel-sodrony kar- iom- és melle őstő gyermekek-nek 3.20—3.60, fu nőtteknek 4.80—5.3. Szőővek 7.—. **Indiai fűző hűtőanyag** 2.70, 4.10, 6.50, szűjelfe-zítő lécekkel 7.—25.—. Mikádó lezegek —.0—3.—, japáni na ernyő —.75—15.—. Szín s **banponion** kerti ünnepélyeké: 15, 30, 40 kr. Tartos hámkerékű gyermeke **velociped** 8, 1, 14 frt. Hintaló 1.50, 7.—, 20.—. Madár csapda 1.25—1.40. **Zenélő-sz. lenze** —.75, 1.75, 3.25.

Utazóknak kézi koferek 3—35.—. Beren-dezett utatáska 18—7.—. Praktikus szilárd tárgyakkal berendezett uti t illete-tekercs 6.—. Beind-zeit pinc etek 5—7 új gzel 9—13.—. **Bototválkozó készlet** John Heifford h d seregi bototvával 7.— Váll a tügesszethető táska fehérmenninek 4.50. Uti iv pohár —.40—1.00. Kulacsok 1.0—5.—. Bots és 4.50—10.—. Távcso 7.—. Erős zsebkés —3.—. Ecé-sz laposra összehető nív zseb-lámpa 2.—. Vízment s **csókőpeny**, mindkét oldalán aordható frt 10, 11, 12. Kocsis-kőpeny frt 14, 15, 6. Gummi égpárna 5—10.—. Japáni b r pá na 5.50 Ke ével könnyen mo ható tartós gal ér k és kézi lők, gallér 25, 35 kr., kézelők 65 kr. **Belótt vadászfegyverek** leszállított áron 18—120. Vadásztáska 3.50—15. Töltények 2—8.—. Lefaucheux és Lancaster-töltények **Revolverek** 4—20. Tomor formájú, elő lövésű Bulldog revolver frt 8, 9. 0 Revolver-fegyver 10 lövésű 50.—. Életmentő zsebbóxa 1.—. Jó erős, pon osan járó remont **zsebbőxa** kettős porfédél lál, kulcs nélkül felhuzható és igazítható frt 6, 9. Kipróbált ébresztőóra 3.60—10 frt. Zsebbeli lapos napóra 1.—. Időösölő barát —.40, nagyból —.2.—. Páidiszíjak —.85—2.0. **Uj!** 2.—. Páidiszíjak —.85—2.0. Patent metszett kézi tűk 1—4.—. Tíz-az-az jaki bajus-pedró —.20. Angol borotvák —.50—2.50. Podrász-ésük és hengerkef-k **Hajnyíró gép** tetsz.s szerint igazítható 9.50.

Uj! Lágmentesen elzárható befőttes-űvek 1/4—2 literi: 24—83 krig. **China** ezüst raktár. Komfó t kávégép 4 8—10.50. Ango-evőeszközök, 12 darab oszonna 1.85. **Kézi esinos állványon** 3.50—12.—. Szénvasaló 1.85. **Kézi palackdugaszoló** 1.40. **Hidraulikus hordó-szad** italok megromlása ellen 1.—. Kulcsca csukható hordócsap —.5—2.—. Uj találmányu borlehuző gummi-

csövek 2.70 Lew amer. dugaszhuző, a dugót sértetlenül könnyen kiemel 1.30. Szobapadló fényfűző, doboza —.70. Ragasztó zer üveg, porcellánhoz —.50. **Ercz- és** evőst tisztítószer 10—50 kr. **Uj aranyozó** elavult árnák, szobrokhöz, ü egje ecsettel 80 kr. Önműködő egérfogó több egerekre —.70. J tállás melletti fogk-fék 30—70 kr. **Anyáknak** önműködő szőpato üveg 1.—. Ismert angol fő gyöngy 3.—. Alővet és anyaméh fecskendő 1.80—4.—. Rechaud lámpa-gyrs-forraló, gyermekeknek nélkülözhetetlen 1 20—2.—. Erős gyermekkosci ernyővel 6.50—18.—. **Uj gyermek-bőicső kocsit** 13—18.—. **Betegeknek** ercz vízelőbedény 4.—. Agymelegítő 3.80. Selyem szem-ernyő gyngye szemnek —.40. **Villanyos készülő**-kék irom gyengeségénél 5—10 frt. S obaírnyszkéz 12.—. Bába-fecsk.ndok 1.50—3 frt.

Az egészségtelentartásához Dr. Fèvre pár ai tart s szódavíz-gép tisztó üdítő szódavíz önk.s itéséhez 2 4 6 8 10 m szelyes frt 7, 10, 12, 14, 50 7.

Javított csavar nélküli szoda-víz-gép 1 1 1/2 2 2 1/2 3 4 1 teres frt 8, 9, 10, 2, 14, 16

Legjobb borkő és szoda cs-magja 2.—. **Víz-zűrő** e-észségt len víz tisztításához 2.50, 3.50, 5.—. Fagylaltkészítő gép receptekkel 6 10 12 adagra frt 5.50, 7.—, 9.50, kétféle fagylal ra frt 15—21. Vajkészítő vas hajtóer kkel 4.50, 6.50. Sodrony ételborító legy-k ellen —.50—1.80. Eczet- és ol jart 1.80—1.—. Kerti yertya-art frt 1 **Csal di sulymérleg** 1 kilóiz 6.—. Z-emle. mandol stb reszelő 2.20. Gyümölcs, szőlőprés 3.—, 12.—.

Dohányzóknak. Dohánytató, melyben a dohány nyirkosan mar d 4.50—6.—. Dohány szita 1.0. Pipe cosmo poli e-észsé-ségi fapipa 1—1.50. **Narguillier**, törk pipa 2.50—8.—. Gözpipa-zár tis tit 1.50. Legjobb Hou lon kész cigarettá papír szópókává 3 va-ta ságban, 10 darab 25 kr., tömö hozzá 30 kr. Automat cigarettakészítő és csinos d.hányszelenecze, a fedő egyszr-ú etevése által kész cigarettát nyitunk 2 — Sziv-ívég-levegő tr-fűkoka 1.0—2.20. Uj ral nczra szivarég levágó három-zögbe vág —.10—1.—. **Kertészeti kávévelőnek** erős ke ti kések 1.0—3.—. fűrészzel 2—6.—, á fűrés —.75—2.50, faágz, venyigeollók 1—3.10. **Acéldrót, fahéjzisztáló kefe** —.70—1.4. Vi-ágharmat sító —.40. Üvegvá ó gyémánt 2—4 frt. **Méhész-egéd-eszközök.** Göndöcs-féle méhész-apka 2 frt Ki üstő ó pipa 1.0 Rajfogó-zarskó rt 2—4.20. Hereiog kalite 1.20. Méhlek-kaparó. S-jt ekupoló. Ke etfog. **Hahne-mann-félerács** stb. s b. **Községi előjáróknak** trt s rözöld u ki-hidet sí dob, v-róvel és szl al 15.—. Posta-tá-kakét ulcsos 18—12.50. Posta kürt 1.80. Éjjeli örkürtök éczből —.10.—. Marha kisté yőző 4.—. Marha és birka érvágó 7—5.50.—. Trórá két es vel 10 Bírka és malacz fülb lyező olló 3.75. Bírkaol ó ü —.80—1.—. Kutya-szájkosár 1, 2 frt. **Karácsonyfadíszek,** gyertyatartók, e illogó viasz-ye tyák, bonbonnal tölthető színes lampionok, hatósos ragy gáú csilag, lehező angyal stb és zenilvá frt 5, 8, 10—10. **Mindenféle gyermekekjátékok.** Törhetlen mosható babák 1—4.—. **Egyelői korcsolyák** 1.0—2.20, e-ész acézl 4—7.—. Ha ifax 4—8.—. Gummi sárc ipők 2—4.—. **Báldreznáknak.** Tembol-kártyák 103—4.—. Jótékonycelokra nye emény tí gyak össze látása 10—30.—. Játékaszal kellékei. tí gyak össze látása 10—30.—. Játékaszal kellékei. **Diszcs hűsvéti tojások** — 0—30. Tréffás meg-lepetési tárgyak ilatos öntözéshez —.30—2.—. **Disz-jándéknak:** Bronz író-készlet tokb-n 11—40.—. Disz-alumok frt 5, 10, 30. Diszcs venyive írásgaztal aanyozott levél 6—10.—. Dohányzó aszral ák 9—0.—. Látogatójegy totók 3—30 frt. **Ercz disz-korsók** paja 6 60, 8.80—60 frt.

Meg nem felelő tárgyakat visszavesz, rendelmenyekhez 850 képes árjegyzéket mellékel

KERTÉSZ TÓDOR

BUDAPEST,

Dorottya-utca 1. sz.,

a „Magyar király“ szálloda átellenében

A m. kir. államvasutak igazgatóságától vett értesítés szerint a jelenleg Budapest-Kolozsvár-Tövis közt és viszont közlekedő **hálókocsok** közlekedése f. évi június 1-től kezdve a tövis-brassói vonalra is ki fog terjesztetni. A hálókocsok csak I. oszt. vasúti jeggyel bíró utasok által, megfelelő pótgégy váltása mellett használhatók. A pótgégyek ára a budapest-brassói vonalra vagy viszont 6 frt, a budapest-kolozsvári vonalra vagy viszont 4 frt, a kolozsvár-brassói vonalra, vagy viszont 2 frt.

A m. kir. államvasutak fővonalain f. évi június 1-ével életbelépett nyári menetrend az ezelőtt érvényben levőtől következő lényegesebb eltéréseket mutat. 1. A budapest-brucki vonalon: A csak Budapest és Győr között közlekedett személyvonatok forgalma a győr-bruck-bécsi vonalra is kiterjesztett. 2. A budapest-ruttkai vonalon: Az ezelőtt hetenként egyszer közlekedő gyorsvonatok naponként közlekednek. Ezen vonatok között csatlakozást létesítenek Berlin felé és felől, és Budapesten csatlakozást találnak Konstantinápoly felé, illetve felől. Budapest és Hatvan között még négy új helyi személyvonat helyzetetett forgalomba. 3. A budapest-predeal vonalon: csatlakozással a román államvasutakhoz, közlekedett külön gyorsvonatok állandósítottak. A csak Budapest és Nagyvárad között közlekedett 305. és 306. sz. személyvonatok Nagyvárad és Predeal között folytatást nyertek és általuk Romániával egy második csatlakozás létesített. 4. A budapest-arad-tövisi vonalon: Szolnok és Arad között — csatlakozással Szolnokon a Budapest és Kolozsvár között közlekedő gyorsvonatokhoz Budapest felé, illetve felől a 401. és 402. sz. személyvonatok helyeztetek forgalomba. 5. A budapest-zimonyi vonalon: Budapest és Kis-Körös között az 541. és 542. sz. gyors-tehervonatok személyszállítással, forgalomba helyeztetek. 6. A budapest-(pécsi)-dombóvár-fiumei vonalon: Budapest és Fiume között mindkét irányban egy-egy gyorsvonat közlekedik, melyek Uj-Dombóváron Pécs felé, illetve felől folytatást találnak.

F. évi július 1-én a magyar vasúti kötelék forgalomban teljes kocsirakományokban teher áruként feladandó puha- fa- küldeményeknek közvetlen szállítására szóló új kivételes díjszabás lép életbe. Ezen új kivételes díjfelemlések csak 1890. évi augusztus hó 15-től kezdve bírnak hatálylyal. Ezen díjszabás példányai a m. kir. államvasutak igazgatóságánál példányonként szerezhetők meg.

Menettértyi jegyek árának leszállítása a m. kir. államvasutak budapesti személy pályaudvarról Ischl, Gmunden, Aussee, Salzburg és Marienbadba.

Ezen leszállított árak f. hó 16-ától kezdve a következők:

Honnan	H o v á	Menettértyi jegyek árak	
		I.	II.
		osztályban forint	
Budapest m. kir. államvasuti személy-pálya- udvar	Gmünden, Ischl, Aussee . .	46.80	34.—
	Salzburg	47.50	34.40
	Marienbad	57.90	41.20

Ezen jegyek a keleti express vonatok kivételével, minden menetrendszerű személyszállító vonat használatára és Bécsben való tartózkodásra jogosítanak.

Holkeressük a legjobb
POUDERT?

Kérjünk
Müller J. L.
féle

„Blaha Serail poudert“

BLAHA LUZA (báró Splényiné) színművész nő legkedvencebb arczizspora. Valamennyi arczpor legjelesebbje úgy nappalra, mint estére, tekintélyek által megvizsgáltatván, vegytisztának és tökéletesen ártalmatlannak találtatott. — Mint pipere-cikk nélkülözhetlen, az arczbőrnek a leggyöngédebb fehérséget, ifjúkori üdéséget, szépséget és rózsapírt kölcsönöz.

Egy doboz ára 60 kr., nagyobb 1 frt.

Crème Pompadour.

Az illatszár terén jelentékeny párisi kítűnőségekkel való össze kötötéseim folytán sikerült a világhírű és fölötté határos „Crème pompadour“-t egész eredeti tisztaságában és erejében előállítanom. Ez azon szer, melylyel a hirneves Pompadour asszony egész agy koráig fenn tudta tartani csodaszépességét, anélkül, hogy a egészségének ártott volna; azért nem mulasztatom el a t. hölgy világnak azt a leghatósabban ajánlani. E kítűnő szer jövő felülmul minden eddigi nemű gyártmányt. „Crème Pompadour“ este és reggel alkalmaztatik, arczot és kezét bedörzsölve; aztá egy kissé behinteni a „Poudre de Serail“-jal.

Egy tégly ára 1 frt 60 kr.

Kapható a készítőnél

MÜLLER J. L.

illatszárész és piperezsáppan gyári raktárában, Budapest, Koronaherczeg-utca 2. szám.

Dus választék rendkívül kítűnő fog-, köröm-, haj- és ruhakeféből, fésűk, kausuk, szarv. elefántcsont és békateknőből. Minde nemű tükrök, köröm-ollók, szívacok, továbbá hölgyeknek különös figyelmébe ajánlom a folyton legdivatosabb hajtákb berendezett dúsvalaszték raktáramat. Külföldi gyártmány illatszárak olcsóbbak mint bárhol.

A vidéken valamennyi hirneves gyógyszerész és kereskedő utánál. Ovakodjunk a hamisításoktól s határozottan csak Müller L.-féle „Blaha Serail Poudert“-t kérjünk, mely a budapest országos kiállításon a legnagyobb kítűntetésben részesült.

40 év óta elismert, és a m. kir. egészségügyi hatóság által engedélyezett

Dr. SPITZER-féle

Arcztisztító-kenőcs

arczbőr tisztátalanság ellen; ép úgy **Dr. SPITZER-féle**

Bőrszépítő-szappan,

sony sima bőrt kölcsönöz.

Egy nagy tégly 80 kr., kis tégly 50 kr., a szappan ára 50 kr.

Utánzatoktól óvakodni kell. Csak Kraicsovics vukovári gyógyszerész által előállított készítmény valódi.

Főraktár: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerertárában Budapest, Király-utca 12.

Vérszegénység, általános gyengeség, lázak, idegbántalmak eseteiben legbiztosabb szer az egyszerű vagy vásas Coca-bor; nehéz betegségekből üdülők, gyermek-ágyások, sápadt fiatal leányok részére nincs ajánlatosabb, mint a chinines coca-bor vagy coca-elixir;

Bain-féle

COCA-BOR

Coca-bor egy üveg 2 frt 50 kr.

Egyedüli főraktár Magyarországra nézve:

Török József gyógyszerertárában Budapest, Király-utca 12. szám.

ezek közül bármelyik is okszerűen használva erősíti az izmok és idegek működését, elősegíti az emésztést és a gyomor s hasnyál nedvek kiválasztását, fokozza az értelmi működést, élénkíti a vérkeringést és asziv működését.

500
aranyat

adok annak, ki a

KOTHE-FOGVIZ

egy üvegének

— ára 37 kr. —

elhasználása után fogfájásról panaszodik, vagy szája bűzös marad.

KOTHE-FOGPOR

kítűnő és gyorsan ható fogtisztító szer, egy doboz ára 30 kr. Kítűnő, lágy és kemény

FOGKEFÉK

30 és 50 krért ajánlatnak.

TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerertárában BUDAPESTEN,

Király-utca 12. sz. a.